

ՔԱՐՏԱԿ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՐԻ

491.99-8

Հ-ՏԵ

The Library of
Edward Zehigian Jr.

(Knowledge is the key
to the Universe)

DZAGHIGYAN
UNDANIK

ՀԲԱԶԳԻՄՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Կազմեցին՝ Վ. Ե. Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Հրագրա՛ն, գեղակո՛ւմ հայրենի,
Հրագրա՛ն, ջրիկո՛ւմ ամուսիկ...
ԱԻՇԱՆ

1935, ՊՈՍԹԸՆ

14.06.2013

Copyright, 1935, by
VARTKES AHARONIAN

464-2000

(68-98)

491.99-8
2-94

ԵՐԿՈՒ ԽՈՍՔ

«Հրազդան»ի առաջին գրքին դատած ջերմ ընդունելութիւնը խրախուսեց մեզ ձեռնարկելու հետագայ գրքերու հրատարակութեան:

«Հրազդան»ի ներկայ երկրորդ գիրքը, բնականաբար, շարունակութիւնն է առաջին գրքի թէ իր ուղղութեամբ, թէ բովանդակութեամբ:

«Հրազդան»ի ներկայ գիրքը նպատակ ունի կարճ արձակ պատմութեանքներու եւ սահուն ոտանաւորներու միջոցաւ մարդել աշակերտին առողանութիւնը:

Հայ մանուկին մէջ դէպի հայ գիրքը հետաքրքրութիւն եւ սէր արթնցնելու համար, մենք ջանացած ենք տալ անոր իրեն ընտանի պատկերներ եւ ժամանակակից գաղափարներ, միշտ հայկական ոգիով եւ շունչով շաղախուած:

Հասկնալի է որ, «Հրազդան»ի այս գրքին մէջ գործածուած հայերէնը մենք աստիճանաբար ճոխացուցած ենք նորանոր բառերով, այսպիսով հետզհետէ հարստացնելու համար մանուկին հայերէնի բառապաշարը:

«Հրազդան»ի այս գրքին մէջ գործածուած նոր բառերու վրայ աշակերտին ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար, ամէն մէկ պատմութեանքի եւ ոտանաւորի մէջէն զատած ենք այդ նոր բառերը եւ գետնի վրայ համապատասխան հատուածներու տակ: Ուսուցիչներուն կը մընայ, իրենց յարմար դատած եղանակով, այդ նոր բառերը ամրացնել աշակերտին յիշողութեան մէջ: Յարմարագոյն ձեւերէն մէկն է, անշուշտ, օգնել որ, աշակերտը ամէն մէկ նոր բառով կարճ նախագասութիւն մը կազմէ:

Ինչպէս «Հրազդան»ի առաջին գրքին, նոյնպէս եւ այս երկրորդ գրքին վերջը դրած ենք հայերէնէ-անգլիերէն բառարան մը, ուր ամերիկահայ աշակերտը կը գտնէ թարգմանութիւնը այն նոր բառերու, որոնց հանդիպած չէ «Հրազդան»ի առաջին գրքին մէջ:

Մանուկին ճաշակը մշակելու եւ երեւակայութիւնը զարգացնելու համար, մենք յատուկ ուշադրութիւն դարձուցած ենք, որ ներկայ գրքին նիւթերը ըլլան զեղարուեստական եւ միեւնոյն ատեն լրացրեն մանկավարժութեան պահանջները:

«Հրազդան»ը կազմողները կը բաժնեն այն տեսակէտը թէ, ջերականութեան դասաւանդութիւնը, իբրեւ առանձին առարկայ, յոգնեցուցիչ եւ տաղտկալի է աշակերտին համար: Աշակերտը պիտի սորվի ջերականութիւնը հայոց լեզուի դասերուն զուգընթաց եւ նուազագոյն ճիշդով: Այդ նպատակով, «Հրազդան»ի ներկայ գրքէն սկսեալ, ընթերցանութեան հատուածներուն տակ մենք զետեղած ենք ջերականական տարրական կանոններ: «Հրազդան»ի հետագայ գրքերու մէջ աստիճանաբար պիտի տրուի հայոց լեզուի ամբողջ ջերականութիւնը:

Հայ մանուկը հայ հայրենիքին կապելու համար անհրաժեշտ է, որ ան նախ ճանչնայ հայ երկիրը, անոր լեռներն ու ձորերը, գետերն ու լիճերը, քաղաքներն ու գիւղերը, Հայաստանի զեղեցիկութիւններն ու հարստութիւնները: Հայ հայրենիքը, նոյնիսկ հեռուէն սիրելու համար նախ պէտք է գիտնալ թէ ի՞նչ է այդ հայրենիքը:

Ահա թէ ինչո՞ւ «Հրազդան»ի թէ առաջին եւ թէ ներկայ երկրորդ գրքի բաղմաթիւ էջերուն վրայ աշակերտը պիտի գտնէ կարճ եւ ամփոփ տեղեկութիւններ Հայաստանի աշխարհագրութեան մասին:

Վերջապէս կայ նաեւ մէկ ուրիշ կարեւոր պարագայ, որ անհրաժեշտ կը դարձնէ մէկ քանի առարկաներու նիւթերու ամփոփումը միեւնոյն դասագրքի մէջ:

«Հրազդան»ը գաղութահայ եւ մասնաւորապէս ամերիկահայ մանուկի դասագիրքն է: Գաղութահայ մանուկները կը յաճախեն իրենց ապրած երկիրներու դպրոցները եւ, բնականաբար, իրենց ժամանակի եւ աշխատանքի մեծագոյն մասը պարտաւորուած են յատկացնել այդ դպրոցներու դասերուն: Հայ դպրոցին անոնք կրնան տրամադրել իրենց ժամանակի եւ աշխատանքի նուազագոյն մասը միայն: Հայ դպրոցին եւ հայ դպրոցի մէջ դասաւանդուող առարկաներուն յատկացումը սահմանափակ ժամանակի մէջ գաղութահայ մանուկը հնարաւորութիւն չունի առանձին առանձին թերթելու ե՛ւ հայոց լեզուի, ե՛ւ ջերականութեան, ե՛ւ հայոց պատմութեան ու Հայաստանի աշխարհագրութեան դասագրքերը: Ահա թէ ինչո՞ւ գաղութահայ դպրոցի հայոց լեզուի դասագիրքը պէտք է ըլլայ որոշ չափով համայնագիտարան ե՛ւ ջերականութեան ե՛ւ աշխարհագրութեան եւ, մասամբ նաեւ, հայոց պատմութեան:

«Հրազդան»ի կազմութեան մէջ մենք հետեւած ենք այդ ուղղութեան:

Գեղեցիկ գիրը աշակերտը կը վարժեցնէ կարգ ու կանոնի եւ կ'օգնէ մանկան նկարագրի կերտումին:

Այդ մտածումով «Հրազդան»ի այս գրքին վերջը զետեղած ենք ձեռագիր այբուբեն եւ քանի մը էջ զեղարուեստի օրինակներ:

Մեզմէ անկախ պատճառով մենք չկրցինք «Հրազդան»ի առաջին գրքին մէջ հրատարակել ներկայ գրքին մէջ զետեղուած ձեռագիր այբուբենի տախտակը: Մտադրած ենք շուտով լոյս ընծայել «Հրազդան»ի առաջին գրքի երկրորդ, վերամշակուած հրատարակութիւնը, որու մէջ սրբագրուած կ'ըլլայ նաեւ այդ փոքրիկ թերութիւնը:

«ՀՐԱԶԴԱՆ»Ի ԿԱԶՄՄՈՂՆԵՐ

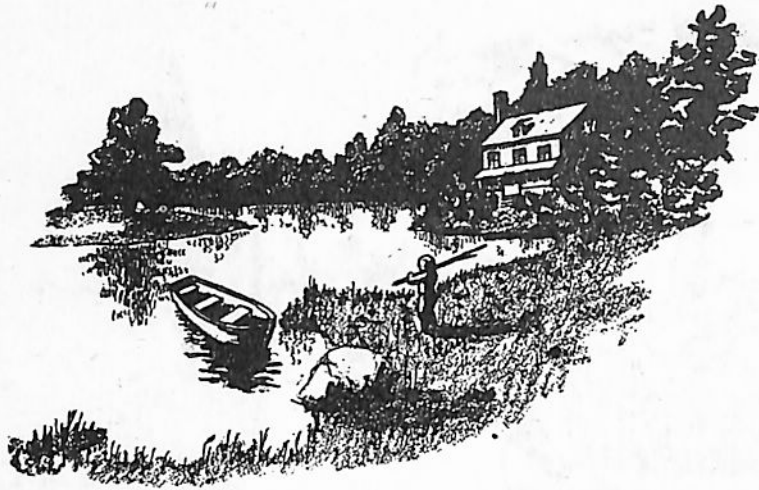
Նիւ Եոք
1935

ԴԷՊԻ ԴՊՐՈՑ

Արձախուրդն անցաւ, ամառն ալ անցաւ.
Դպրոցներու շուրջ աղմուկը շատցաւ.
Նորէն սեպտեմբեր մեզ հիւր է եկեր,
Բացուեր են նորէն դպրոցին դռներ:

Երգ ու կանչերով մանուկներ հազար
Կը վազեն դպրոց ուրախ ու կայտառ.
Կը վազեն դպրոց, որ սորվին շատ բան
Ու գտնեն կեանքի լուսաւոր ճամբան:

ԱՄԱՌՆ ԱՆՑԱԻ

Ի՞նչ լաւ էր ամառուան արձակուրդը:
 Յունիսին, երբ դպրոցին դասերը վերջացան, Մարօն,
 Գուրգէնը եւ Արամը մայրիկին հետ գիւղ դացին:
 Հոն աղուոր տուն մը ունէին, փոքրիկ լիճի ափին:
 Տունին առջեւը ծառերով եւ ծաղիկներով լեցուն պար-
 տէզ մը կար:
 Երբ օդը շատ տաք էր, տղաքը կը լողային լիճին մէջ,
 ափին մօտիկ:
 Կիրակի օրերը հայրիկը քաղաքէն կուգար գիւղ: Այն
 ատեն ամբողջ ընտանիքը նաւակ կը նստէր, հայրիկը կը
 թիավարէր եւ կ'երթային լիճին դիմացի ափը: Հոն գեղե-
 ցիկ անտառ մը կար բարձր, խոշոր ծառերով: Անտառին
 մէջ շատ սունկ եւ ելակ կար:
 Տղաք ելակ կը քաղէին, սունկ կը թողվէին եւ կը լե-
 ցընէին իրենց փոքրիկ զամփիւղներուն մէջ:
 Յետոյ հայրիկին եւ մայրիկին հետ կը նստէին նաւա-
 կը եւ կը դառնային տուն:
 Հիմա այդ ամէնը վերջացաւ:
 Սեպտեմբերը եկաւ եւ տղաքը դպրոց պէտք է երթան:

— Ափսո՛ս որ ամառը վերջացաւ, ես կ'ուզեմ որ մենք
 միշտ հոս մնանք,— ըսաւ Մարօն:

— Եկող տարի ես ձեզ կրկին կը բերեմ հոս,— ըսաւ
 հայրիկը:

— Օ՛, ինչքան պիտի սպասենք մինչեւ կրկին ամառը
 գայ: Ի՞նչ կ'ըլլայ որ այս տարի դպրոց չերթանք,— ըսաւ
 Գուրգէն:

— Կ'ուզէ՞ք որ ամառը շուտ գայ,— հարցուց հայրիկը:

— Այո՛, այո՛, կ'ուզենք,— բացականչեցին Գուրգէնը,
 Մարօն եւ Արամը միասին:

— Այն ատեն դպրոց պիտի երթաք եւ դասերնիդ լաւ
 սորվիք: Ով իր դասերը աղէկ սորվի, անոր համար ամառը
 շուտ կուգայ, իսկ ծոյլ տղաքներու համար ամառը չի
 դար,— ըսաւ հայրիկը:

— Կ'ուզենք, կ'ուզենք դպրոց երթալ,— ըսին երեքը
 միասին:

Եւ այդ օրը ամէնքը հայրիկին հետ քաղաք վերադար-
 ձան:

Յաջորդ օրը Մարօն, Գուրգէնը եւ Արամը գիրքերնին
 առին եւ դպրոց դացին:

Ի՞նչ ըսել է՝

ամառ	կայտառ	նորէն
արձակուրդ	լուսաւոր	ճամբայ
լիճ	պարտէզ	ընտանիք
նաւակ	սունկ	ծոյլ
թիավարել	ելակ	ափ
անտառ	զամբիւղ	կրկին

Գրելու եւ կարդալու համար մենք կը գործածենք նը-
 շաններ, որոնք տառ կամ գիր կը կոչուին:

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ՕՐԵՐԸ

- Բարե՛ւ քեզ, երկո՛ւշաբթի:
- Աստծու բարին, երե՛քշաբթի:
- Ո՞ւր է մնացեր չորեքշաբթին:
- Հինգշաբթիի հետ գացեր է ըսելու ուրբաթին որ, չաբաթ օրը պատրաստ ըլլայ՝ կիրակի պտոյտի երթալու:

— 0 —

Կ Ա Ր Դ Ա՛

Կարգա՛, ա՛յ իմ սիրուն մանուկ,
 Կարգա՛, գրէ՛ դուն ամէն օր,
 Կարգացողին խելքն է կտրուկ,
 Միտքը պայծառ ու լուսաւոր:
 Դուն կարգալու՛ կը ճանչնաս շուտ
 Այս աշխարհիս բարին, չարը,
 Թէ ո՞վ կուլայ, կամ ո՞վ է կուշտ,
 Ո՞վ կը զրկէ խեղճ անճարը:
 Դուն կ'իմանաս՝ ինչո՞ւ մարդիկ
 Պէտք է ապրին իրար համար,
 Ի՞նչ է մարդոց ցաւն ու կարիք,
 Ի՞նչն է լոյսը, ի՞նչը խաւար:
 Կարգա՛, տղա՛ս, որ հօրդ պէս
 Դուն ալ անուս, խեղճ չմնաս,
 Որ ուրիշին վիզ չծռես,
 Դէմդ ճամբադ բաց ունենաս:

Ի՞նչ ըսել է՝

կտրուկ	խաւար	կարիք
կտրել	անճար	խեղճ
պայծառ	չար	ցաւ
լուսաւոր	անուս	օտար

Հայաստան հայերու հայրենիքն է:

Օտարներ մեզ արմիներն կ'ըսեն, իսկ Հայաստանը Արմինիա կը կոչեն:

ԱՆՎԱՆ ԹՈՐՈՍԸ

- Խաչիկն ու Թորոսը անտառ կ'երթային ելակ քաղելու:
 Ճամբան Խաչիկ հարցուց Թորոսին.
 — Թո՛րոս, դուն գայլէ կը վախնա՞ս:
 — Ինչո՞ւ պիտի վախնամ, — հպարտ, հպարտ պատասխանեց պղտիկ Թորոս: — Երբ գայլը գայ, փայտ մը կ'առնեմ, կը զարնեմ գլխուն եւ կը մեռցնեմ:
 Քիչ վերջը Խաչիկ եւ Թորոս մտան անտառ:
 Անտառը մութ էր: Ծառերու տերեւները ծածկեր էին արեւին լոյսը:
 Թորոս շուրջը նայեցաւ եւ վախէն բռնեց Խաչիկին թեւը:
 — Կը վախնա՞ս, Թորո՛ս, — հարցուց Խաչիկ:
 Թորոս կ'ամչնար ըսելու թէ կը վախնայ, ուստի պատասխանեց.
 — Ինչո՞ւ պիտի վախնամ. ես վախկոտ չեմ:

Երբ քիչ մըն ալ առաջ դացին, Խաչիկ, կատակի հա-
մար, բարձր ձայնով կանչեց.

— Գա՛յլը կուգայ, գա՛յլը...

Թորոս վախէն տեղն ու տեղը նստաւ եւ պոռաց.

— Վա՛յ, մա՛յրիկ...

Իսկ չարաճճի Խաչիկ կեցեր էր անոր քովը եւ կը
խնդար:

— Է՛յ դուն, անվա՛խ Թորոս. ես կատակ ըրի: Ալ ուրիշ
տեղամ մեծ մեծ չխօսիս:

Ի՞նչ ըսել է՝

անվախ վախկոտ հպարտ ամէնալ

Անվախ Թորոսի տեղ ուրիշ ի՞նչ Թորոս կրնանք ըսել:

— — —

ԵԼԻՐ ՄԱՆՈՒԿ

Ելի՛ր, մանո՛ւկ, խորունկ քունէդ,

Արեւն արդէն ծագեր է.

Ելի՛ր տաքուկ քու անկողնէդ

Լոյսը արդէն բացուեր է:

Դէ՛հ, շո՛ւտ ցատկէ, ելի՛ր կայտառ,

Մի ծուլանար տեղիդ մէջ.

Վազէ՛ դպրոց, դասերդ ա՛ռ,

Որ բախտ գտնես կեանքի մէջ:

Ի՞նչ ըսել է՝

բախտ խորունկ կայտառ

ՄԱՏՆԵՐՈՒՆ ՎԷՃԸ

Ճկոյթն ըսաւ. — Է՛յ քոյրիկներ,

Ջա՛ն քոյրիկներ,

Անօթի եմ,

Հաց կ'ուզեմ:

Մատնեմատն ըսաւ. — Որ հաց չունինք՝

Ո՞ւրկէ տանք:

Միջնամատն ըսաւ. — Աստուած կուտայ՝

Մենք ալ կ'ուտենք:

Ցուցամատն ըսաւ. — Իսկ թէ չը տայ

Ո՞ւրկէ ճարենք:

Բթամատն ըսաւ. — Գողնանք՝ ուտենք:

Երբ բութ մատն ըսաւ՝ «գողնանք ուտենք»,

Սաստիկ բարկացան չորս քոյրերը մէկ,

Ծեծ տուին բութին, ծեծ տուին ա՛յնպէս,

Որ խեղճն ամօթէն կարճ մնաց այսպէս:

Շատ հին ատենները հայերը տառեր չունէին:

Շատ գիտուն հայ մը, անունը Մեսրոպ Մաշտոց, հնա-
րեց հայերէն տառերը, մեզմէ 1500 տարի առաջ:

ԿԱՊՈՅՏ ՄԱՆՈՒՇԱԿ

Գո՛յնդ կապոյտ, մանուշակ,

Բո՛յրդ անուշ, մանուշակ,

Դուն մէկ քնքոյշ ծաղիկ ես,

Գարնան նշան մանուշակ:

Ի՞նչ ըսել է՝

քնքոյշ

մանուշակ

կապոյտ

Հայաստան կը գտնուի Ասիոյ մէջ:

Հայաստանի շուրջ երեք ծովեր կան — Սև ծով, Կաս-
պից ծով եւ Միջերկրական ծով:

ԳԱՅԼԸ ԵՒ ՍԿԻՒՌԸ

Անտառին մէջ, ծառի մը տակ, գայլը կը քնանար։
Ծառին վրայ խոշոր պոչով սկիւռ մը, մէկ ճիւղէն
միւսը կը ցատկէր։

Անգամ մըն ալ, երբ սկիւռը բարակ ճիւղի մը վրայ
ցատկէց, ճիւղը կոտորեցաւ եւ սկիւռը ինկաւ գայլին վրայ։

Գայլը արթնցաւ, բարկացաւ եւ բռնեց սկիւռը։ Սկիւռը
սաստիկ վախցաւ եւ աղաչեց։

— Զգէ՛ որ երթամ. խօսք կուտամ ալ ուրիշ անգամ
քեզ անհանգիստ չընել։

— Աղէկ, — ըսաւ գայլը, — ես քեզ ազատ կը ձգեմ։

բայց նախ ըսէ՛ ինձի, թէ ինչո՞ւ դուք, սկիւռներդ, միշտ
այդպէս ուրախ էք։ Ես միշտ տխուր եմ, իսկ դուք մէկ
ճիւղէն միւսը կը ցատկէք եւ կը խաղաք հոն, վերը։

— Ես շատ կը վախնամ քեզմէ, դիւ ազատ ձգէ՛, այն ատեն
ես քեզի կ'ըսեմ թէ ինչո՞ւ մենք միշտ ուրախ ենք, —
պատասխանեց սկիւռը։

Գայլը համաձայնեցաւ եւ ազատեց սկիւռը։

Սկիւռը իսկոյն արագ արագ ելաւ ծառը, նստեցաւ
բարձր ճիւղի մը վրայ եւ ըսաւ։

— Գիտե՞ս թէ դուն ինչու միշտ տխուր ես, գայլ։ Դուն
տխուր ես, որովհետեւ չար ես, ամէնուն գէշութիւն կ'ը-
նես։ Իսկ մենք, սկիւռներս, միշտ ուրախ ենք, որովհետեւ
բարի ենք եւ գէշութիւն չենք ընել։

Ի՞նչ բան է՝

սկիւռ
կակուղ

ճիւղ
աղաչեց

նախ
չար

Չարին հակառակը ի՞նչ է։

Սկիւռը պզտիկ, սիրուն կենդանի է։

Հայաստանի անտառներուն մէջ սկիւռներ եւ գայլեր
շատ կան։

Սկիւռները ոեւէ մէկուն վնաս չեն տար եւ ատոր հա-
մար հայ գիւղացիները չեն հալածել գառնով։

Գայլերը կը փախցնեն հովիւներու ոչխարները եւ այդ
պատճառով հայ գիւղացիները կ'որսան եւ կը սպաննեն
գայլերը։

Գ Ն Դ Ա Կ Ս

Նախշունի՛կ, աղուորի՛կ,
Գնդա՛կ իմ սիրունիկ,
Երբ ձեռքէս դուն փախիս,
Տե՛ս, մէկուն չը դպչիս:

Գիտեմ, քու հոգը չէ,
Թէ վրադ չուն հաչէ,
Հոգդ չէ թէ իյնաս
Սալակին մէջ մանկիկի:

Բայց թէ ինձ հարցընես,
Սիրտս դող կը հանես,
Երբ յանկարծ իմ ձեռքէս,
Թռչիս դուն խենթի պէս:

Ի՞նչ ըսել է՝

նախշուն
նախշունիկ

գնդակ
սալակ

մանուկ
մանկիկ

Մերոյ Մաշտոց վարդապետ էր:
Հայերէն տառերը հնարած ըլլալուն համար, մենք զինք
Ուրբ Մերոյ կը կոչենք:

Ա Շ Ո Ւ Ն

Օրերը կարճնալ սկսեր են եւ արեւը կանուխ մայր կը
մտնէ:

Արեւը այլեւս չի տաքցներ այնպէս, ինչպէս ամառը:

Պաղ հով կը փչէ եւ յաճախ անձրեւ կուգայ:

Ծառերու տերեւները փոխեր են իրենց կանաչ գոյնը եւ
գարձեր են դեղին, կարմիր, ոսկեգոյն եւ նարնջագոյն:
Կարծես թէ մարդ մը գոյնզգոյն ներկեր է զանոնք:

Այդ գեղեցիկ, գոյնզգոյն տերեւները կը թափին ծա-
ռերէն:

Երբ հով չկայ եւ օդը խաղաղ է, տերեւները մէկիկ մէ-
կիկ կը փրթին ճիւղերէն եւ կ'իյնան վար: Իսկ երբ հովը կը
փչէ եւ ուժով կ'օրօրէ ծառերը, տերեւները խումբ խումբ
վար կը թափին:

Ամէն օր ծառերը աւելի եւ աւելի կը մերկանան:

Փոքրիկ Անահիտ պատուհանէն պարտէզ կը նայի: Կը

նայի ծառերուն, կը նայի թափուող տերեւներուն եւ կ'ըսէ մայրիկին.

— Մա'յրիկ, տե՛ս, ի՛նչպէս կը թափին տերեւները: Բոլոր տերեւներն ալ պիտի թափի՞ն, մա'յրիկ:

— Այո՛, աղջիկս, ամէնն ալ պիտի թափին, — կը պատասխանէ մայրիկը:

— Ես չեմ ուզեր որ թափին տերեւները: Մեղք չե՞ն մեր ծառերը. ա՛լ տերեւ պիտի չունենա՞ն մեր ծառերը, մա'յրիկ, — կը հարցնէ Անահիտը:

— Ո՛չ, աղջիկս, անոնք նորէն կ'ունենան իրենց տերեւները, կանաչ, աղուոր տերեւները: Հիմա աշուն է, շուտով կուգայ ձմեռը, ձիւնը կը ծածկէ դետինն ու ծառերը: Երբ ձմեռն անցնի, կրկին կուգայ գարունը եւ մեր պարտէզին բոլոր ծառերը նորէն կը ծածկուին կանաչ տերեւներով, — կ'ըսէ մայրիկը:

— Ա՛խ, մա'յրիկ, թո՛ղ ձմեռ չըլլայ, թող շուտ գայ գարունը: Մեղք են մեր ծառերը, անոնք պիտի մսին ձիւնին տակ: Մա'յրիկ, ըսէ որ շուտ գայ գարունը, — կը խնդրէ Անահիտ:

Մայրիկը կը ժպտի, կը գրկէ եւ կը համբուրէ Անահիտը:

Բան մը ըսէ այս քառերով՝

աշուն	կանաչ	ոսկեգոյն
անձրեւ	կարմիր	գոյնզգոյն
ձմեռ	նարնջագոյն	տերեւ
գարուն	նարինջի գոյն	պարտէզ

Հայերէն լեզուն ունի երեսուն ութ տառ:

Դուն հայերէնէ գատ ուրիշ ի՞նչ լեզու գիտես:

Քու գիտցած լեզուն քանի՞ տառ ունի:

ԾՈՅԼ ԽՈՐԷՆԸ

Մոյլ Խորէնը իրիկունը ոչ մէկ օր

Պայուսակը չէր պատրաստեր, չէր կապեր:

Առտու մըն ալ, երբ որ քունէն արթնցաւ

Դիրք ու տետրակ շատ փրնտրուեց, չգտաւ.

Ասդին ինկաւ, անդին ինկաւ, շատ լացաւ,

Ու դպրոցէն այդ առաւօտ ուշացաւ:

Ի՞նչ ըսել է՝

պայցւսակ

դիրք

տետրակ

ՈՋՆԻՆ ԵՒ ՆԱՊԱՍՏԱԿԸ

Ոճնին սուր, սուր փուշերը կռնակին ցցած, կամաց կամաց կը քալէր: Դիմացն ելաւ նապաստակը:

— Աս ի՞նչ տգեղ հագուստ ունիս», աղբա՛ր,— ըսաւ նապաստակը:

— Շիտակ կ'ըսես, բարեկամ,— պատասխանեց ողնին. սակայն, այս սուր-սուր փուշերով հագուստը զիս կ'ազատէ շուներէն ու գայլերէն: Ըսէ՛, նայիմ, քու սիրունիկ մորթն ալ կը փրկէ՞ քեզ վտանգէ:

— Զիս իմ մորթը չէ, որ կ'ազատէ թշնամիներէս,— ըսաւ նապաստակը:

— Հապա ի՞նչը,— հարցուց ողնին:

— Իմ արագ արագ վազող ոտքերը,— պատասխանեց նապաստակը:

ՆԱՊԱՍՏԱԿԸ

Իմ անունըս
Քաջ նապաստակ.
Ականջներըս՝
Երկա՛ր, չիտակ:

Լերան լանջեր,
Խոր խոր ձորեր,
Արագ անցեր,
Հոս եմ եկեր:

Ի՞նչ ըսել է՝

ողնի
փուշ

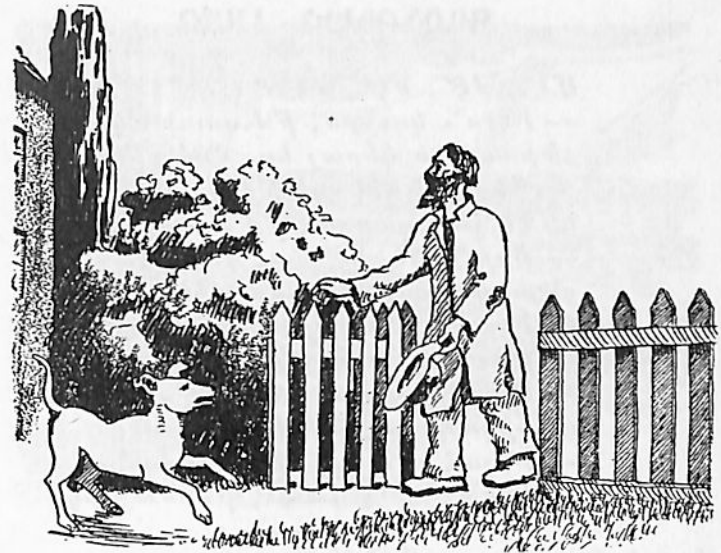
նապաստակ

մորթ
թշնամի

Հայաստան շատ լեռնոտ երկիր է:

Հայաստանի ամենէն բարձր լեռը Արարատն է:

Արարատ երկու անուն ունի, Արարատ եւ Մասիս:

ԲԱՐԻ ՇՈՒՆԸ

Շունը կը պահպանէր իր տիրոջ պարտէզն ու տունը:
Աղքատ մարդ մը մօտեցաւ պարտէզի դրան եւ կ'ուզէր
ներս մտնել:

Մարդը անօթի էր եւ եկեր էր հաց խնդրելու:

Շունը տեսաւ անծանօթ մարդը եւ սկսաւ հաջել անոր
վրայ:

— Սիրելի՛ս,— ըսաւ մարդը,— բարի՛ եղիր եւ խղճա՛
ինձի: Երկու օր է բան մը կերած չեմ. շատ անօթի եմ: Ին-
չո՞ւ կը հաջես: Զգէ որ տէրդ դայ եւ քիչ մը հաց տայ ինձի:

— Ես ալ անոր համար կը հաջեմ, որ իմ տէրը լսէ
ձայնս, դուրս դայ տունէն եւ հաց բերէ քեզի համար,— ը-
սաւ բարի շունը:

Արարատ երկու լեռ է — Մեծ Արարատ կամ Մեծ Մա-
սիս, եւ Փոքր Արարատ կամ Փոքր Մասիս:

ԳԱՌՆՈՒԿԻՆ ԼԱՅԸ

Մէ՛, մէ՛, մէ՛, մէ՛...

— Ինչո՞ւ կուլաս, ի՛մ գառնուկ.

«Խիստ ծեծ կերայ ես, մա՛յրիկ».

— Քեզ ո՞վ ծեծեց, ի՛մ գառնուկ.

«Մէկ չար պառաւ, ի՛մ մայրիկ».

— Ինչո՞ւ ծեծեց քեզ, գառնուկ.

«Մառին տակն էի, մայրիկ».

— Ինչո՞վ ծեծեց քեզ, գառնուկ.

«Մէկ մեծ փայտով, ի՛մ մայրիկ».

— Որտեղի՞ր դարկաւ, ի՛մ գառնուկ.

«Ոտիկներու, ի՛մ մայրիկ».

— Ինչպէ՞ս լացիր դուն, գառնուկ.

«Մէ՛, մէ՛, մէ՛, մէ՛, ի՛մ մայրիկ»:

Ի՞նչ ըսել է՝

գառնուկ

գառ

ծեծ

խիստ

Գիր եւ տառ միեւնոյն բանն են:

ԱՐԵՒԻՆ ՂԵՏ

Լերան ետեւէն՝ անուշ ժպիտով,

Արեւն ինձ ըսաւ. — «Քեզ բարի՛ դիշե՛ր»...

Ես ալ կանչեցի. — «արե՛ւ ջան, շուտով

Դարձիր դու նորէն եւ ինձ նոր օր բեր»:

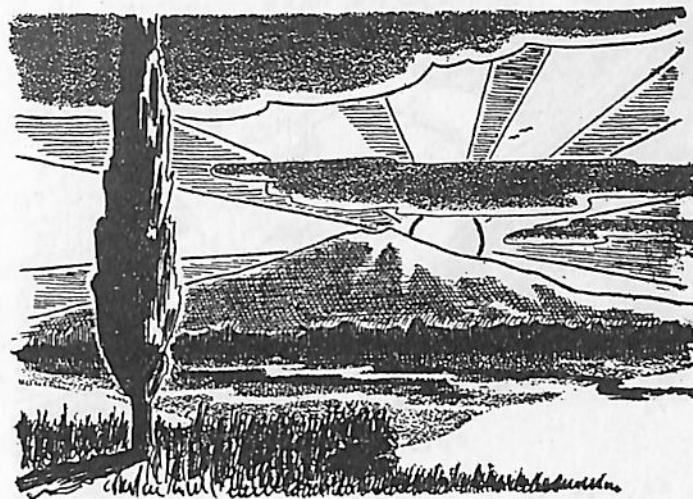
Ի՞նչ ըսել է՝

լեռ

նորէն

ժպիտ

Լեռ եւ սար միեւնոյն բանն են:

ԱՐԵՒ

Արե՛ւ, արե՛ւ, դո՛ւրս եկուր,

Քեզ բերեր ենք կերակուր.

Քու քոյրիկը՝ լուսնկան,

Բերաւ չամիչ մէկ աման:

Բաց երեսուրդ, արեգակ,

Մէկ բուռ չամիչ քեզ կուտանք:

Օ՛խ, արեւը խաբեցինք,

Ամպին տակէն հանեցինք:

Ի՞նչ ըսել է՝

լուսնկայ

լուսին

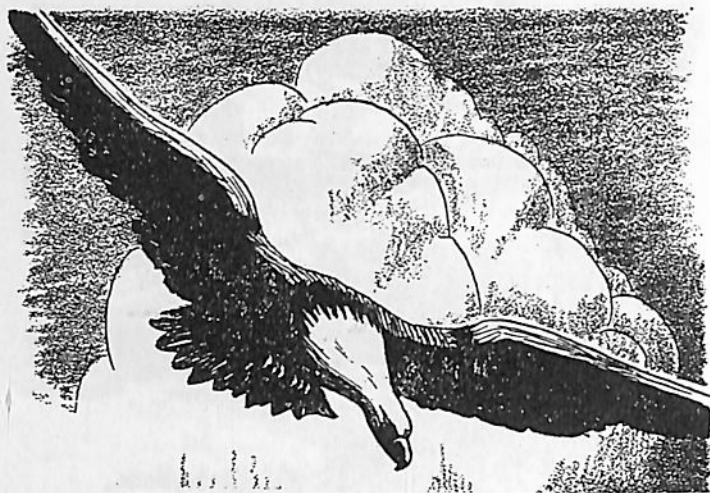
ամպ

չամիչ

Գրելու համար կը գործածենք երկու տեսակ տառեր — մեծ եւ պզտիկ:

Մեծ տառերուն գլխագիր կ'ըսենք:

Երբ բան մը գրել սկսինք, առաջին տառը գլխագիր կը գրենք:

ԾԵՐ ԱՐԾԻԻԸ

Թռչուններու թաղաւոր արծիւը ծերացեր էր. ալ թռու-
չիւ չէր կրնար:

Թռչուններն եկան իրենց ծերացած արքային պատիւ
տալու:

— Ծիւ, ծիւ, արծիւ արքայ, ի՞նչ է պատահեր քեզ.
Ի՞նչով կրնանք օգնել քեզ, — ըսին թռչունները իրենց թա-
ղաւորին:

— Թեւեր տուէք ինծի, թեւեր, որ ազատ թռչիմ կա-
պոյտ երկինքին մէջ. իմ թեւերուս ուժը պակսեր է, — ըսաւ
ծերացած արծիւ արքան:

— Ծիւ, ծիւ, արծիւ արքայ, ուրիշ բան ուզես կ'ընենք
քեզ համար, բայց թեւերնիս չենք կրնար տալ: Անոնք մեզի
պէտք են թռչելու համար: Եւ յետոյ մեր թեւերը շատ պղ-
ճաւոր են:

տիկ են քեզի համար, — ըսին թռչունները, շարժեցին ի-
րենց թեւերը եւ թռան դացին:

Ծեր արծիւը մնաց մինակ եւ տխուր:

Ի՞նչ ըսել է՝

արծիւ	ծերանալ	տխուր	երկինք
ծեր	թաղաւոր	բոյն	արքայ

Արծիւը իր բոյնը կը շինէ լեռներու բարձր կատարնե-
րուն վրայ:

Հայաստանի մէջ շատ բարձր լեռներ կան եւ անոնց
վրայ արծիւները կը շինեն իրենց բոյները:

ՍԽԱԼ ՀԱՇԻԻ

Հինգ ճնճղուկներ նստած էին ծառի մը ճիւղին վրայ:
Պարոյր եւ Արմէն կը խաղային ծառին տակ:

— Պարոյր, եթէ քար մը նետեմ եւ երկու ճնճղուկ
զարնեմ, ծառին վրայ քանի՞ հատ ճնճղուկ կը մնայ, հար-
ցուց Արմէն:

— Եթէ հինգէն երկուքը զարնես, երեք կը մնայ, —
պատասխանեց Պարոյր:

— Ա՛յ դուն խելացի, այդ ի՞նչպէս հաշիւ կ'ընես.
խորհէ՛ քիչ մը. քանի՞ հատ ճնճղուկ կը մնայ ծառին վրայ,
— նորէն հարցուց Պարոյր:

— Իրա՛ւ ես, չխորհեցայ. հատ մըն ալ չի մնար, —
խնդալով ըսաւ Արմէն:

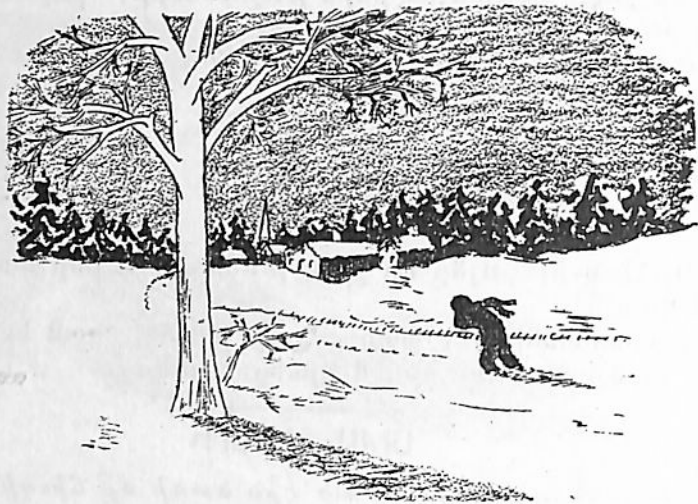
Ինչո՞ւ ոչ մէկ նմուշուկ չի մնար ծառին վրայ:

Ի՞նչ ըսել է՝

սխալ	հաշիւ	ճնճղուկ
------	-------	---------

Գլխագիրով կը գրենք մարդոց անունները — Հայկ,
Վահան, Լեւոն, Անահիտ, Ասողիկ, Աշխէն:

Ո՞վ կը գործածէ այս անունները. — ամերիկացիները,
գերմանները, ռուսները թէ հայերը:

ԱՆՎԱԽ ՀՈՎԸ

Հո՛վ, հո՛վ, ուժո՛վ հով,
Ծառ ու ճիւղեր կոտորող հով,
Խումբ խումբ ամպեր քշող հով,
Կապոյտ ծովեր շարժող հով,
Ագատ, անլախ փչող հով.
Դուն ոչ ոք է վախ չունիս
Աստուծո՞ւն՝ ալ վախ չունիս:

Ի՞նչ ըսել է՝

ադատ

վախ չունիս

ԾԵՐՈՒԿ ՀԻՒՐԸ

Աչնան վերջը քամին եկաւ
Աւելց դաշտեր, ձոր ու լեռ,
Ու ամէնուն ալ լուր բերաւ,
Թէ պիտի գայ ցուրտ ձմեռ:
Ու մթնեցաւ երկինք-գետին,
Մէջը պատեց դաշտ ու սար.
Ցուրտը եկաւ, տիրեց երկրին,
Ճերմակ հագաւ մեր աշխարհ:
Մարդ, անասուն ծերուկ հիւրէն,
Դուղդղալով մտան տուն,
Գետն ալ լռեց ցուրտի վախէն,
Ա՛խ, հեռու է դեռ գարուն:

Ի՞նչ ըսել է՝

աւել
աւելց
հիւր
մէջ

մէկ
գետ
աւելի
դաշտ

ձոր
տիրեց
անասուն
դեռ

Ինչո՞ւ կ'ըսէ՝ ներմակ հագաւ մեր աշխարհ:
Գետը ինչո՞ւ լռեց: Ինչո՞ւ կ'ըսէ ծերուկ հիւր:

ՉԱՐ ԶՄԵՌ

Զմեռը մտածեց հալածել մարդիկը, կենդանիները եւ թռչունները:

Ամենէն առաջ ձմեռը յարձակեցաւ թռչուններուն վրայ:

Թռչունները հասկցան թէ չար ձմեռը կուգայ, ձգեցին իրենց բոյները եւ թռան, գացին տաք երկիրներ:

Զմեռը տեսաւ որ չի կրնար հասնիլ թռչուններու ետեւէն եւ ա'լ աւելի չարացաւ: Մտաւ անտառը եւ յարձակեցաւ գազաններուն վրայ:

Գազանները երբ տեսան թէ ձմեռը կուգայ, մտան իրենց տաք որջերը եւ պահուեցան:

Զմեռը դուրս ելաւ անտառէն եւ գնաց դէպի գետերն ու լիճերը: Զմեռը պաղեցուց ջուրերը, սառույցով ծածկեց գետերուն եւ լիճերուն երեսը եւ ուղեց մեռցնել բոլոր ձուկերը:

Բայց ձուկերը չվախցան, մտան ջուրին խորը, ուրտեղ ձմեռը չէր կրնար հասնիլ իրենց:

Ա'լ աւելի բարկացաւ ձմեռը եւ յարձակեցաւ մարդոց վրայ. խածաւ անոնց քիթերն ու ականջները, պաղեցուց անոնց ձեռքերն ու ոտքերը:

— Օհօ՛, ձմեռն եկեր է,— ըսին մարդիկ իրարու, գացեցին տուններու դուռներն ու պատուհանները, վառեցին վառարանները եւ ձմեռը դուրս քշեցին իրենց տուներէն:

Բարկացաւ, կատղեցաւ չար ձմեռը եւ հաստ ձիւնով ծածկեց փողոցներն ու տունները:

— Ի՛նչ աղուոր ձիւն է եկեր, ի՞նչն է փողոց ձիւնագնդակ խաղանք,— ըսին պզտիկ տղաքը:

Հագան իրենց տաք վերարկուները, հաստ ձեռնոցներ անցուցին իրենց ձեռքերը, առին փոքրիկ սահնակներն ու փողոց իջան:

Սահնակներով սահեցան, ձիւնէ մարդ չինեցին, ձիւնագնդակ խաղացին:

Զայրացաւ չար ձմեռը երբ տեսաւ որ նոյնիսկ պզտիկ տղաքը իրմէ չեն վախնար:

— Զիւնս քիչ էր, հովերս ալ զօրաւոր չէին,— ըսաւ ձմեռը. կեցէք, երթամ ա'լ աւելի շատ ձիւն բերեմ, ա'լ աւելի զօրաւոր հովեր բերեմ:

Ըսաւ, ժողովեց իր ձիւնը, առաւ իր հովերը եւ գնաց որ աւելի շատ ձիւն բերէ, աւելի զօրաւոր հովեր բերէ:

Երբ որ գարունը տեսաւ թէ ձմեռը ճամբայ է ելեր ու կ'երթայ, խնդալով եկաւ եւ իր հետ բերաւ կարմիր արեւը, կանաչ ու ծաղիկ եւ ուրախ երգող թռչուններ:

Հայաստանի մէջ սաստիկ ձմեռ կ'ըլլայ:

Հոն այնչափ շատ ձիւն կուգայ, որ բոլորովին կը հաճկէ գիւղերու փոքրիկ տունները: Գիւղացիները բաժով եւ քիով կը փորեն ձիւնը եւ իրենց համար նամբայ կը բանան փողոց ելլելու:

Ի՞նչ ըսել է՝

հալածել	զայրացաւ	ձիւնագնդակ
կենդանի	յարձակեցաւ	ձեռնոց
գագան	որջ	վերարկու
բաճ	թի	սահնակ

Մեծ Արարատ տասներօթ հազար ոտք բարձրութիւն ունի, իսկ Փոքր Արարատ տասներեք հազար ոտք:

ՊԱՊԸ ԵՒ ԹՈՒՆԻԿՆԵՐԸ

— Պապի՛կ, ա՛յ պապիկ
Սրինգ մը կ'առնե՞ս:

— Պապի՛կ, ա՛յ պապիկ
Խնձոր կը բերե՞ս:

— Պապի՛կ ջան, պապի՛կ,
Հէքեաթ մը պատմե՛:

— Պապի՛կ, ինձ համար
Սկիւռ մը բռնէ:

«Կեցէ՛ք, Թոռնիկներ,
Մէյ մը շունչ առնեմ,
Հէքեաթն ալ պատմեմ,
Սկիւռն ալ բռնեմ»:

Ի՞նչ ըսել է՝

սրինգ — հէքեաթ

ՎԱՀԱՆԻ ՆԱՄԱԿԸ ԻՐ ՄԱՄԻԿԻՆ

Իմ սիրելի՛ մամիկ,

Վաղը չէ միւս օրը Նոր Տարի է:

Կը շնորհաւորեմ քու եւ պապիկիս Նոր Տարին:

Մինչեւ հիմա ես ձեզի նամակ չէի գրեր, որովհետեւ հայերէն լաւ գրել չէի կրնար: Հիմա կրնամ եւ կը գրեմ, որ դուն եւ պապիկս տեսնէք թէ, ես ինչպէս հայերէն նամակ կը գրեմ:

Ամառը գիւղը աւելի աղէկ է, քան թէ քաղաքը: Երբ մեր գարոցին դասերը վերջանան եւ ամառուան արձակուրդը սկսի, հայրիկս մեզ ձեր գիւղը պիտի բերէ:

Իմ փոքրիկ բոյրը՝ Անահիտ եւ պզտիկ եղբայրս՝ Սու-

րէն տակաւին կարգաւ գրել չեն գիտեր: Անոնք կը խնդրեն որ ես իրենց կողմէն ալ ձեզի բարեւ գրեմ:

Ես ալ շատ, շատ սիրով կը բարեւեմ քեզ եւ սիրելի պապիկիս:

Թոռնիկդ՝ ՎԱՀԱՆ

Ի՞նչ ըսել է՝

շնորհաւորել

մամիկ

պապիկ

Հայերէն լեզուն ունի երկու տեսակ տառեր — ձայնաւոր եւ բաղաձայն:

ՈՒՇԱՑԱԾ ԳԱՐՈՒՆ

Ո՛ւր մնացիր, կանա՛չ գարուն,

Շատ ուշացար այս տարի դուն:

Ան չար հովը իր պաղ շունչով

Քե՞զ ալ բռնեց, կապեց ուժով:

Թռչուններուդ ձայնը քնքոյշ,

Ծաղիկներուդ բոյրը անուշ,

Շո՛ւտ բեր մեզի, բարի՛ գարուն,

Բե՛ր ամէնուս նոր կեանք սիրուն:

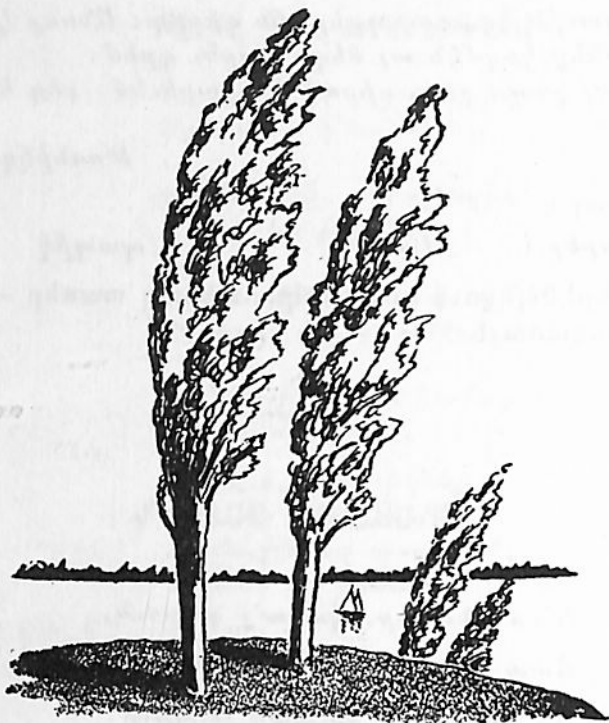
Ի՞նչ ըսել է՝

անգուլթ

շունչ

բոյր

Մեծ Արարատին գագաթը, մմեռ թէ ամառ, միշտ ծածկուած է ձիւնով:

Հ Ո Վ Ը

Ո՞վ տեսած է հովը.
 ո՛չ ես տեսած եմ, ո՛չ ալ դուն.
 ոչ ոք կրնայ տեսնել հովը.
 բայց երբ ծառերուն տերեւները կը շարժին, այդ հովն
 է որ կ'օրօրէ վանոնք:
 Ո՞վ տեսած է հովը.
 ո՛չ դուն տեսած ես, ո՛չ ալ ես.
 բայց երբ ծառերը իրենց գլուխները կը ծռեն,
 այդ հովն է որ կ'անցնի անոնց վրայէն:
 Ո՞վ տեսած է հովը.
 ո՛չ ես տեսած եմ, ո՛չ ալ դուն.
 բայց երբ փողոցէն քալելու ատեն, մէկը կը խլէ քըւ-
 խարկդ եւ գետին կը նետէ, այդ հովն է, որ կ'ընէ:

ՀՐԱՅՐԻՆ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

Կաղանդ Պապայի տունը ամէն տեսակ խաղալիքներ
 կային:

Գնդակ, տիկնիկ, սաւառնակ, երկաթուղի, նաւակ,
 ա՛լ ինչ ըսես որ չկար հոն:

Վաղը Ծնունդ է:

Վաղը Կաղանդ Պապան այս բոլոր նուէրները պիտի
 բաժնէ բարի տղաքներուն:

Կաղանդ Պապան նստեր է եւ կը խորհի.

— Հագուստներս փոխեմ, որ զիս չճանչնան եւ երթամ
 քաղաք: Տեսնեմ թէ բարի՞ են այն տղաքը, որոնց ես նուէր-
 ներ կուտամ:

Կաղանդ Պապան հանեց իր գեղեցիկ հագուստները եւ
 հագաւ հին, պատռտած լաթերը:

Վերարկու չհագաւ, գլխարկ ալ չդրաւ գլուխը: Ե-
 դաւ խեղճ եւ աղքատ մարդու նման:

Կաղանդ Պապան իջաւ փողոց եւ քալեց: Գիշ ետքը նըս-
 տաւ գրան մը առջեւ:

Զիւն կուգար եւ պաղ հով կը փչէր:

Կաղանդ Պապան սկսաւ խեղճ ձայնով խնդրել իր քովէն
 անցնող մարդոց.

— Կը մսիմ, անօթի՛ եմ, խղճացէ՛ք, պատառ մը հա՛ց
 տուէք:

Շատ մարդիկ եւ տղաքներ անցան Կաղանդ Պապային
 քովէն: Բայց մէկը չկեցաւ եւ բան մը չտուաւ անոր:

Փոքրիկ Հրայր կ'անցնէր այդ փողոցէն:

Հրայր տեսաւ ծերունին, որ կը դողար ցուրտէն:

— Խեղճ եմ, անօթի եմ, կը մսիմ. պզտի՛կ տղայ, օգնէ՛
 ինձի, — կ'ըսէր մարդը:

Հրայր մօտեցաւ աղքատին եւ ըսաւ.

— Եկուր երթանք մեր տունը. հոն կը տաքնաս, իսկ
 մայրիկս քեզի կերակուր կուտայ:

— Ես չեմ կրնար քայել, բարի տղայ, ոտքերս պաղեր
 են, — ըսաւ մարդը:

Հրայր քիչ մը խորհեցաւ թէ ինչ ընէ:

Հանեց իր վերարկուն, ծածկեց ծերունին եւ ըսաւ.

— Դուն հոս սպասէ, ես կ'երթամ մեր տունը եւ քեզի համար հաց կը բերեմ:

Հրայր վազելով վերադարձաւ տուն:

— Խենթ տղայ, ի՞նչ ես ըրեր վերարկուդ. պաղ կ'առնես եւ կը հիւանդանաս, — բարկացաւ մայրիկը Հրայրի վրայ:

— Խեղճ մարդ մը տեսայ, մա'յրիկ, այնպէս խեղճ էր, այնպէս աղքատ: Ո՛չ վերարկու ունէր, ոչ ալ գլխարկ: Կը մսէր եւ անօթի էր: Անոր տուի վերարկուն: Դուն ալ քիչ մը հաց կուտա՞ս որ տանիմ իրեն, մա'յրիկ, — հարցուց Հրայր:

Ճիշդ այդ վայրկեանին դուռին դանդը հնչեց:

Հրայր բացաւ դուռը: Ներս մտաւ Կաղանդ Պապան:

Կաղանդ Պապան հազեր էր կարմիր մուշտակ մը, դըլխուն դրեր էր կարմիր գլխարկ եւ ոտքերուն ունէր կարմիր կօշիկներ:

Կաղանդ Պապան մէկ ձեռքով բռնած էր տօնածառ մը, իսկ միւս ձեռքով տուփ մը եւ Հրայրին վերարկուն:

— Մայրի՛կ, մայրի՛կ, Կաղանդ Պապան եկաւ. նայէ՛, իմ վերարկուն ալ բերաւ, — ըսաւ Հրայր զարմացած:

— Այո՛, տղա՛ս, ասիկա քու վերարկուն է, — ըսաւ Կաղանդ Պապան, — աս ալ տօնածառ մը եւ նուէրներ քեզ համար: Դուն բարի եղար եւ ինծի տուիր քու վերարկուն: Ես ալ քեզ համար տօնածառ եւ նուէրներ բերի: Կաղանդ Պապան միշտ կը սիրէ բարի տղաքը:

Կաղանդ Պապան վար դրաւ տօնածառը, նուէրներու տուփը եւ իսկոյն հեռացաւ:

Ի՞նչ ըսել է՝

խաղալիք	տօնածառ	մօրուք
տիկնիկ	երկաթուղի	տուփ
սաւառնակ	մուշտակ	հնչեց

— *

Հայերէն ձայնաւոր տառերը եօթ հատ են. — ա, ե, է, ը, ի, ո, օ:

Միւս երեսունմէկ տառերը բաղաձայն են:

ՃՆՃՂՈՒԿ

Ճնճղուկ մը շիներ էր իր բոյնը ագարակի տան պատին վրայ:

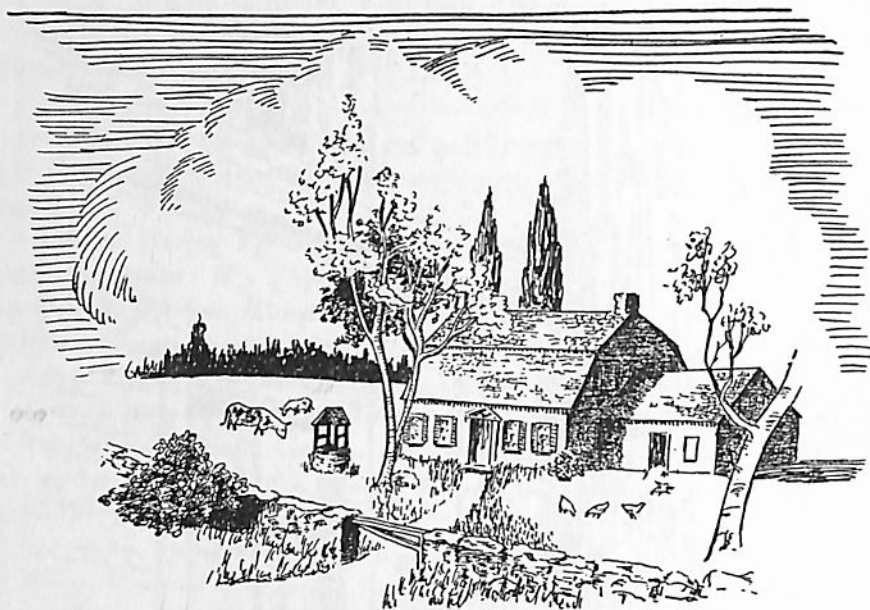
Քիչ մը անդին ագարակին հաւերուն բոյնն էր:

Ցորեկը հաւերն ու վառեակները դուրս կուղային իրենց բոյնէն: Ագարակին տէրը կուտ կը նետէր անոնց: Հաւերն ու վառեակները կուտը կ'ուտէին, կը պատէին պարտէզին մէջ եւ գիշերը նորէն կը մտնէին իրենց բոյնը քնանալու:

Երբ ագարակին տէրը կուտ կը նետէր հաւերուն, փոքրիկ ճնճղուկն ալ վար կը թռչէր իր բոյնէն եւ կուգար հաւերուն հետ կուտ ուտելու:

Եկաւ ձմեռը:

Ձիւնը ծածկեց գետինը:

Հաւերն ու վառեակները այլ եւս դուրս չէին գար Խրենց բոյնէն: Աղարակին տէրը անոնց կերակուր կուտար բոյնին մէջ:

Խեղճ փոքրիկ ճնճղուկը այլեւս չէր կրնար իրեն համար կերակուր գտնել: Ամբողջ օրը ասդին անդին կը թռչէր եւ հաղիւ կրնար մէկ երկու հատիկ ցորեն գտնել:

Ձիւն կուգար, պաղ հով կը փչէր:

Խեղճ թռչնիկը անօթի էր եւ կը մսէր: Թռչնիկը վար կը նայէր հաւերուն բոյնին եւ կը խորհէր:

— Ի՞նչ երջանիկ թռչուններ են սա հաւերն ու վառեակները: Տաք բոյն ունին եւ տէրն ալ առատ կերակուր կուտայ անոնց: Իսկ ես թէ՛ կը մսիմ բոյնիս մէջ եւ թէ՛ անօթի եմ:

Առտու մըն ալ ճնճղուկը աղմուկէ մը արթնցաւ:

Նայեցաւ եւ տեսաւ որ աղարակին տէրը մտաւ հաւաբունը, քանի մը վառեակներ բռնեց, դուրս հանեց եւ անոնց գլուխները կտրեց:

ճնճղուկը այս որ տեսաւ, վախցաւ եւ ըսաւ ինքնիրեն.

«Ի՞նչ երջանիկ եմ ես. թէեւ անօթի եմ եւ բոյնս ալ պաղ է, բայց ես ազատ եմ: Ոչ ոք կրնայ բռնել զիս եւ գլուխս կտրել: Աւելի լաւ է անօթի եւ ազատ ըլլալ, քան թէ կուշտ, բայց գերի ըլլալ»:

Ի՞նչ ըսել է՝

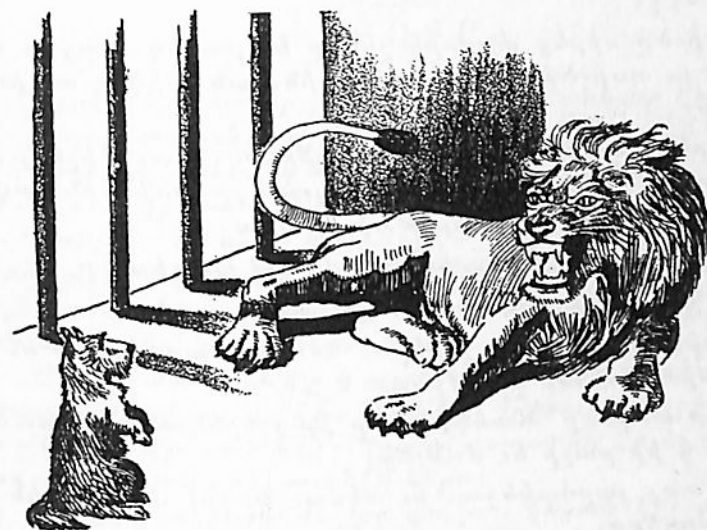
ճնճղուկ
աղարակ
բոյն

երջանիկ
վառեակ
հատիկ

հաւաբուն
ցորենի հատիկ
գերի

Արաքատէն գատ Հայաստանի մէջ ուրիշ բարձր լեռներ ալ կան:

Այդ բարձր լեռներն են — Արագած, Սիփան, Ներսիսեան և Գրգուտ:

ԱՌԻԻԾԸ ԵՒ ՇՆԻԿԸ

Երկաթէ խոշոր վանդակի մը ետեւ փակած էին առիւծ մը: Առիւծը կերակրելու համար տէրը ամէն օր խոշոր պա-

տառ միս կամ փոքրիկ կենդանի մը կը նետէր վանդակին մէջ:

Օր մըն ալ տէրը շնիկ մը նետեց առիւծին վանդակը:

Շնիկը, երբ տեսաւ խոշոր առիւծը, այնպէս վախցաւ, որ կծկուեցաւ վանդակին մէկ անկիւնը:

Առիւծը ելաւ իր տեղէն, մօտեցաւ շնիկին եւ սկսաւ հոտուրտալ զայն:

Շնիկը վախէն պառկեցաւ կռնակին վրայ, վեր բարձրացուց թաթերը եւ սկսաւ շարժել պոչը:

Առիւծը իր թաթով կամաց մը դպաւ շնիկին:

Շնիկը ցատկեց տեղէն եւ կեցաւ ետեւի ոտքերուն վրայ:

Առիւծը նայեցաւ շնիկին եւ ա'լ չդպաւ անոր:

Ատկէ ետքը շնիկն ու առիւծը միասին ապրեցան վանդակին մէջ:

Առիւծը սիրեց փոքրիկ շնիկը եւ բարեկամացաւ անոր հետ: Երբ առիւծին միս կը բերէին, ան շնիկին ալ բաժին կուտար:

Ցորեկը առիւծը կը խաղար շնիկին հետ: Գիշերը, երբ առիւծը կը քնանար, շնիկը կը պառկէր առիւծին քովը եւ իր դուռը կը դնէր անոր թաթին վրայ:

Այսպէս անոնք ապրեցան ամբողջ տարի մը:

Օր մը շնիկը հիւանդացաւ եւ մեռաւ:

Առիւծը մօտեցաւ շնիկին, հոտուրտաց, լիզեց եւ թաթով շարժեց անոր մարմինը:

Երբ առիւծը հասկեցաւ որ իր բարեկամը մեռած է, թօթուեց իր բաշը եւ մռնչեց:

Յետոյ յարձակեցաւ եւ սկսաւ կրծել վանդակին երկաթէ ձողերը:

Ամբողջ օրը առիւծը մռնչելով վանդակին մէջ մէկ կողմէն միւս կողմը կը նետուէր:

Վերջապէս յոգնեցաւ, պառկեցաւ շնիկին քով, իր թաթերով գրկեց շնիկին մարմինը եւ լռեց:

Վեց օր առիւծը այսպէս պառկած մնաց:

Եօթերորդ օրը առիւծը մեռաւ:

Ի՞նչ ըսել է՝

վանդակ

ձող

կծկուիլ

շնիկ

առիւծ

թաթ

բաշ

թօթուել

մռնչել

—*—

Առիւծները կ'ապրին Ափրիկէի, Արաբիոյ եւ Հնդկաստանի մէջ:

Հայաստանի մէջ առիւծ չկայ:

Գլխագիրով կը գրենք երկիրներու անունները— Միացեալ Նահանգներ, Հայաստան, Ֆրանսա, Իտալիա:

Բ Ո Ւ Ը

Հրէշները խոշոր շուն մը ունէին, անունը Բոր:

Բորը շատ խելացի էր:

Երբ Հրէշները կ'երթային հրդեհ մարելու, Բորն ալ իրենց հետ կը տանէին:

Բորը կը տեսնէր թէ ինչպէս հրէշները այրող տուներու մէջէն մարդիկ կ'ազատէին: Բորը ինքն ալ սկսաւ նոյն բանը ընել. կը մտնէր այրող տուներու մէջ եւ փոքրիկ տղաքներ կ'ազատէր:

Անգամ մը տուն մը կ'այրէր: Տան մէջ բնակողները ահապարանքով դուրս էին փախեր: Միայն փոքրիկ աղջիկ մը մնացեր էր տան մէջ: Կրակը սաստիկ էր եւ ոչ ոք կը համարձակէր մտնել տունէն ներս:

Փոքրիկ աղջկան մայրը դուրսը կեցած կուլար եւ կը խնդրէր որ ազատեն իր զաւակը:

— Ա՛խ, ազատեցէ՛ք իմ զաւակս, — կ'ըսէր խեղճ կինը:

Բորը կեցած էր աղջկան մօրը քով եւ կը նայէր անոր երեսին:

Խեղճ կինը երբ տեսաւ Բորը, դարձաւ անոր եւ ըսաւ.

— Իմ բարի՛ Բոր, դո՛ւն ազատէ աղջիկս:

Շունը կարծես թէ հասկցաւ կնոջ ըսածը: Վազեց դէպի տունը եւ մտաւ ներս: Քիչ ետքը կրակի եւ ծուխի մէջէն դուրս եկաւ Բորը: Խելացի կենդանին իր ակռաներով ամուր բռներ էր փոքրիկ աղջկան հագուստներէն: Բորը բերաւ փոքրիկ աղջիկը եւ զգուշութեամբ դրաւ մօրը առջեւ: Ուրախացած մայրը դրկեց իր երախան:

Բորը նորէն մտաւ տունը:

Այս անգամ Բորը դուրս եկաւ բերնով բռնած խոշոր տիկնիկ մը:

Երբ հոն գտնուող մարդիկ այդ տեսան, բարձր ձայնով խնդալ սկսան:

Ի՞նչ ըսել է՝

հրդեհ

ծուխ

հրշէջ

բռնկիլ

աճապարանք

բռնկած

զաւակ

տիկնիկ

համարձակիլ

— o —

Ինչո՞ւ Բորը այրող տունէն հանեց տիկնիկը:
Ինչո՞ւ Բոր գլխագիրով կը գրենք:

— o —

ԳԱՐՆԱՆ ԿԱՐՕՏ

Կարօտ ենք քեզի, զեղեցիկ դարուն,
Շո՛ւտ եկուր եւ մեզ բեր տաքուկ օրեր,
Բեր պայծառ արեւ, բե՛ր ծաղիկ սիրուն,
Բե՛ր երգող թռչուն, բե՛ր կանաչ դաշտեր:
Բա՛ց մեր դուռները, բա՛ց մեր պատուհան,
Թող բացուին, ծաղկին վարդ, մեխակ, շուշան.
Քոյ սենեակներէն ելլենք ազատինք,
Կանաչ դաշտ երթանք, խաղանք, ցատկուտենք:

Ի՞նչ ըսել է՝

վարդ — մեխակ — շուշան

ԱՐԱԳԻԼ

Ա՛յ արագիլ, բարո՛վ եկար,
Դո՛ւն արագիլ — բարո՛վ եկար.
Մեզի դարնան լուրը բերիւ,
Մեր սիրտերը ուրախ ըրիւ:
Ա՛յ արագիլ, մեզի իջիւ,
Դուն արագիլ, մեր տունն իջիւ,
Մեր տանիքին քու բոյնը դիւ.
Ա՛յ մեր սիրուն դուն արագիլ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԱԳԻԼԸ

Հայաստանի մէջ շատ արագիւններ կան:

Արագիւլը իր բոյնը կը չինէ բարձր ծառերու կամ տուներու տանիքներուն վրայ:

Արագիւլը շատ կը վախնայ ցուրտէն:

Ձմեռը արագիւնները կը հեռանան Հայաստանէն: Անոնք կ'երթան տաք երկիրներ:

Գարունը, երբ օդը տաքնայ, արագիւնները նորէն կը վերադառնան Հայաստան:

Երբ արագիւլը տաք երկիրէ վերադառնայ, միշտ կ'երթայիւ կը գտնէ իր հին բոյնը:

Արագիւնները շատ օգտակար թռչուններ են:

Արագիւնները կը սպաննեն օձերը:

Ի՞նչ ըսել է՝

արագիւլ
լուր

տանիք
օգտակար

օգուտ
օձ

Գլխագիրով կը գրենք քաղաքներու անունները — Ուաշինգթըն, Նրեւան, Լոնտոն, Փարիզ:

Այս քաղաքները ո՞ր երկիրներու մէջ են:

ԽՕՍՈՂ ՍԱՐԵԱԿԸ

Ծերունի թռչնորսը սարեակ մը ունէր:

Սարեակը այնպէս վարժուած էր որ, ծերունին զայն վանդակին մէջ չէր պահեր: Սարեակը ազատ կը թռչէր սենեակին մէջ եւ չէր փախչեր դուրս: Թռչնորսը սարեակը վարժեցուցած էր խօսելու:

Երբ ծերունին դուրսէն տուն կուգար, սենեակին դուռը կը բանար եւ կը կանչէր.

— Փոքրի՛կ սարեակ, ո՞ւր ես դուն:

Սարեակը կը պատասխանէր.

— Հո՛ս եմ, հո՛ս եմ:

Ծերունին թռչնիկ մը ունէր, անունը Գուրգէն:

Գուրգէնը խաչիկ անունով ընկեր մը ունէր:

Խաչիկ յաճախ կուգար Գուրգէնին հետ խաղալու:

Օր մըն ալ, երբ ծերունին եւ Գուրգէնը տունը չէին, Խաչիկ եկաւ, բռնեց սարեակը եւ դրաւ իր գրպանը:

Երբ Խաչիկ կ'ուզէր սենեակէն դուրս ելել, ներս մտաւ ծերունին եւ հարցուց.

— Փոքրի՛կ սարեակս, ո՞ւր ես դուն:

— Հո՛ս եմ, հո՛ս եմ, — պատասխանեց սարեակը Խաչիկին գրպանէն:

Ծերունին առաւ սարեակը չար տղու ձեռքէն, բարկացաւ անոր եւ պատուիրեց որ այլ եւս իր տունը չգայ:

Ի՞նչ ըսել է՝

սարեակ
թռչուն
որս

թռչնորս
ձկնորս
որսորդ

ծերունի
յաճախ
թռչնիկ

Ծ Ա Ռ Ը

Գարնանը ծառին բողբոջները շատ կանուխ բացուեցան:

— Առնեմ տանի՞մ այս բողբոջները, — հարցուց ցուրտ հովը:

— Ո՛չ, հանդիստ ձգէ զանոնք, մինչեւ որ ծաղիկները բացուին, — պատասխանեց ծառը դողալով:

Հովը անցաւ ու գնաց:

Օրերը տաքցան, ծառին ծաղիկները բացուեցան եւ թռչունները սկսան երգել ծառին ճիւղերուն վրայ:

Կրկին եկաւ հովը եւ հարցուց.

— Առնեմ տանի՞մ այս ծաղիկները:

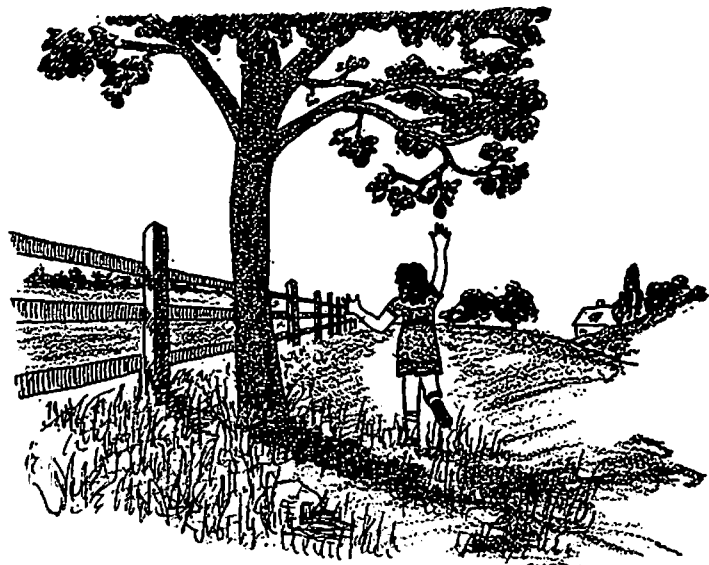
— Ո՛չ, հանդիստ ձգէ զանոնք, մինչեւ որ պտուղները հասունանան, — ըսաւ ծառը:

Եկաւ ամառը. ծառին պտուղները հասունացան:

Ծառին քով եկաւ փոքրիկ աղջիկ մը եւ հարցուց.

— Առնեմ տանի՞մ այս պտուղները:

— Այո՛, ա՛ռ ամէնը, ինչ որ կը տեսնես. այս բոլոր

պտուղները քո՛ւկդ են, — ըսաւ ծառը եւ վար կախեց իր ճիւղերը:

Եւ փոքրիկ աղջիկը քաղեց ծառին պտուղները:

Ի՞նչ ըսել է՝

բողբոջ
կրկին

կատար
ճիւղ

պտուղ
հասուն

ՀԱՄԼԻԿԻՆ ԱՂՈԹՔԸ

Երեկոյ էր:

Համլիկ կը պատրաստուէր քնանալու:

Մայրիկը անոր հաղուստները հանեց եւ ըսաւ.

— Դէ՛, հիմա աղօթէ՛:

Համլիկ չոքեցաւ իր անկողնին մէջ, «Հայր մեր»ը ըսաւ, ապա դէպի վեր նայելով, խնդրեց Աստուծո՛վ.

— Աստուա՛ծ ջան, պահէ՛ հայրիկս, մայրիկս, Մուշեղը, Աշխէնը, Նուարդը, Արփիկը... — ըսաւ ու կեցաւ:

— Այ՛ ո՞վ կ'ուզես որ պահէ Աստուա՛ծ, — հարցուց մայրիկը:

— Գապիկը, մամիկը, հօրեղբայր Վահանը, քեռի Տիգրանը, Ռուբէնը, Լեւոնը եւ Կուտիկը, — ըսաւ Համլիկ: Ռուբէն եւ Լեւոն Համլիկին ընկերներն էին, իսկ Կուտիկ իրենց չունէր:

Համլիկ աղօթքը լրացուց եւ ուրախ ուրախ մտաւ վերմակին տակ:

Մայրիկը խնդալով համբուրեց Համլիկը եւ ըսաւ.

— Այ՛ դուն սատանայ, Կուտի՞կն ալ խառնեցիր մեզի հետ:

— Ի՞նչ կ'ըլլայ որ... կարելի չէ՞, — հարցուց Համլիկ:

— Չէ՞ որ Կուտիկը չունէ, — ըսաւ մայրիկը:

— Անանկ է Կուտիկը չպահես, Աստուա՛ծ, Կուտիկը ձգէ... — ըսաւ Համլիկ:

Մայրիկը խնդալով կրկին համբուրեց Համլիկը եւ դուրս ելաւ սենեակէն:

Համլիկ սկսաւ խորհիլ. — «Ինչո՞ւ Աստուա՛ծ Կուտիկը չպահէ»:

Խորհեցաւ, խորհեցաւ, ետքը գլուխը հանեց վերմակին տակէն եւ շէնջաց.

— Չէ՛, Աստուա՛ծ ջան, չէ, Կուտիկն ալ պահէ, բայց մայրիկիս չ'ըսես:

Ի՞նչ ըսել է՝

երեկոյ
աղօթք

աղօթել
վերմակ

չչնչաց
ովկիանոս

*

Գլխագիրով կը գրեմք ովկիանոսներու եւ ծովերու անունները. —

Աստուան Ավկիանոս, Խաղաղական Ավկիանոս, Սեւ Մով, Միջերկրական Մով, Կասպից Մով:

Այս ծովերէն ո՞ր մէկը Հայաստանին աւելի մօտիկ է:

ԾԻՏԻԿԻՆ ՃՈՃԸ

Կախուած է ճիւղէն ճոճը ծիտիկի.
 Փչէ՛, հովի՛կ, փչէ՛.
 Փչէ՛, օրօրէ՛ ճոճը ծիտիկի.
 Նանի՛, ծիտիկ նանի՛:

Ծիտիկը ահա երազ կը տեսնէ.
 Փչէ՛; հովի՛կ, փչէ՛.
 Ծիտիկի քունը անուշ կը տանի
 Նանի՛, ծիտի՛կ, նանի՛:

Ձգո՛ւշ, ծիտիկը չարթըննայ քունէն.
 Փչէ՛, հովի՛կ, փչէ՛.
 Փչէ՛, օրօրէ՛, ճոճը ծիտիկի.
 Նանի՛, ծիտի՛կ, նանի՛:

Դուն գիտե՛ս քէ՛

ձոն՝ օրրոց ըսել է.
 Ծիտիկ՝ թռչնիկ ըսել է.
 Նանի՛՝ ֆնացիր ըսել է:

ՎԱԽԿՈՏ ԸՆԿԵՐԸ

Երկու գիւղացի բարեկամներ, Գրիգոր ու Սմբատ,
 Կրացի գիւղը կ'երթային:

Գրիգոր հրացան մը ունէր իր ուսէն կախած:

Ճամբան կ'անցնէր անտառին մէջէն:

Երբ Երկու բարեկամներ անտառ մտան, յանկարծ տեսան արջ մը, որ կուգար գէպի իրենց կողմը:

Գրիգոր, շուտ մը բարձրացաւ ծառի մը վրայ:

Սմբատ չկրցաւ ծառը ելլել և մնաց վարը:

Արջը արդէն կը մօտենար:

Սմբատ յիշեց որ արջը մեռած մարդուն չի դպիր: Իսկոյն պառկեցաւ գետնին վրայ, շունչը պահեց և մնաց տնջարժ, մեռելի նման:

Արջը կեցաւ Սմբատին քով, դունջը մօտեցուց անոր Գրիգորն, հոտուրտաց և ձգեց ու հեռացաւ:

Երբ արջը հեռացաւ, Գրիգոր վար իջաւ ծառէն եւ հար-
ցուց Սմբատին.

— Ես ծառին վրայէն տեսայ որ արջը քեզի բան մը ը-
սաւ: Ի՞նչ ըսաւ քեզի արջը, Սմբատ:

— Արջը ըսաւ թէ, ուրիշ անգամ Գրիգորի նման վախ-
կոտ ընկերոջ հետ տեղ չ'երթաս, պատասխանեց Սմբատ:

Ի՞նչ քնի է՝

Հրացան
արջ

չունչ
յանկարծ

դրացի
հոտուրտալ

Հայաստանի մէջ շատ լիներ կան:

Հայաստանի լիներէն մէկ քանին խոշոր են, միւսները՝
պզտիկ:

Հայաստանի խոշոր լիները երեք հատ են — վանի Լիւն,
Սեւանի Լիւն, Ուրմիոյ Լիւն:

ՋԱՆԱՍԷՐ ՏՂԱՆ

Ջանասէր տղան, պատուհանին քով

Դասը կը սերտէր,

Իսկ արեւը վառ — «դո՛ւրս եկուր, խաղանք,

Դո՛ւրս եկուր» — կ'ըսէր.

«Ձի՞ բաւեր որքան գրեցիր, տղա՛ս,

Քիչ մ'ալ չխաղա՞ս.

«Դո՛ւրս եկուր, նայէ՛, ի՛նչ լաւ է դուրսը,

Հերիք չէ՞ կարդաս»:

— Ձէ՛, արե՛ւ, խաղէն օգուտ չեմ տեսներ,

Ձգէ՛ որ սերտեմ,

Նախ դասս սորվիմ ու ետքը անհոգ

Խաղամ ու ցատկեմ:

Ու տղան նորէն դասը կը կարդայ,

Գիւրը կը գրէ:

«Է՛յ, սիրո՛ւն տղայ», — Թռչնիկը կ'ըսէ,

«Քիչ մը շուտ ըրէ՛,

«Ալ բա՛ւ է կարդաս, քիչ մը երգ լսէ՛,

Ցատկէ ու վազէ».

— Ձէ՛, Թռչնի՛կ, խնդրեմ, ինձ մի խանգարեր,

Քիչ մը սպասէ՛,

Երբ դասս սերտեմ, պիտի դամ պարտէզ

Ու երգդ լսեմ:

Ու տղան նորէն դասը կը սերտէ,

Գիւրը կը գրէ:

Այժմ ալ անդիէն կարմիր կեռասը կը հրաւիրէ,

«Հերիք չէ՞, մանչո՛ւկ, գրես ու կարդաս

Քիչ մ'ալ չխաղա՞ս.

«Ձգէ՛, դո՛ւրս եկուր. չ'ըլլա՞ր որ դասդ

Քիչ մը քիչ գիտնաս»:

— Ձէ՛, կարմի՛ր կեռաս, չէ, ատենը չէ,

Խաղէն շահ չկայ.

Ձգէ՛ որ առաջ դասերս սերտեմ.

Խաղի ատեն կայ:

Եւ ահա տղան դասը լրացուց,

Գլխարկը առաւ,

Գիրք, մատիտ, տետրակ, ամէնը ժողվեց

Դարակը դրաւ.

Եւ ուրախ, գուարթ, տունէն դուրս Թռաւ

Ու վազեց պարտէզ:

— Է՛յ, ան ո՞վ էր, ո՞վ, որ գիս կը կանչէր,

Դո՛ւրս եկէ՛ք, տեսնեմ:

Դո՛ւրս եկէ՛ք, խաղանք, դասերս գիտեմ,

Հիմա ազատ եմ:

Ու արեւն անոր անուշ ժպիտով

Ողջունեց վերէն,

Թռչուններն ամէն ճիւղէն երգեցին

Նորէն ու նորէն,

Իսկ կեռասենին իր լեցուն ճիւղը
Անոր երկնցուց.

Ջանասէր տղան գրպանները ամբողջ կեռասով լեցուց:

Ի՞նչ ըսել է՝

Ջանասէր	խանգարել	կեռասենի
սերտել	մանչուկ	ժպիտ
ցատկել	կեռաս	ժպտիլ

Գլխագիրով կը գրենք լինելու անունները — Միշիկըն
Լին, Իրի Լին, Սեւանի Լին, Վանի Լին:
Այս լինելէն ո՞ր մէկը Հայաստանի մէջ է:

ՀՈՎՆ ՈՒ ԱՆՁՐԵԻԸ

Հովն ու անձրեւը կը ծեծէին գիւղացիին տան պատու-
հանը:

— Ի՞նչու կը ծեծես այդ պատուհանը, — հարցուց անձ-
րեւը հովին:

— Ես կը սիրեմ աղատ թռչել, — ըսաւ հովը: Ես չեմ
սիրեր որ իմ առջեւ ճամբաս գոց ըլլայ: Այս պատուհանը
գոցեր է ճամբաս: Ան չի ձգեր որ աղատ մանեմ տուն ել-
լեմ: Եթէ չըացուի, պիտի կոտորեմ:

— Ինչ չա՛ր ես, հով, ատո՞ր համար կը ծեծես գիւղա-
ցիին պատուհանը, — ըսաւ անձրեւը:

— Այո՛, կ'ուզեմ կոտորել. իսկ դո՞ւն ինչու կը ծեծես
այս պատուհանը, — հարցուց հովը:

— Ես բարի լուր բերեր եմ գիւղացիին: Ես պիտի ըսեմ

անոր թէ, իր արտը ջրեցի եւ շատ ցորեն պիտի բուսնի, —
պատասխանեց անձրեւը:

Ի՞նչ ըսել է՝

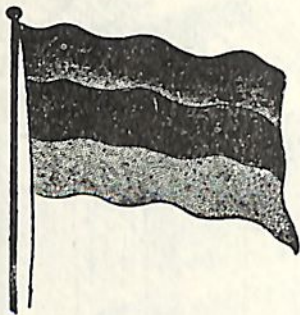
լուր	արտ	ցորեն
բարի լուր		բուսնիլ

Գիւղացիները կ'ապրին գիւղերուն մէջ:
Քաղաքացիները կ'ապրին քաղաքներուն մէջ:

Գիւղացիները քաղաքացիներէն շատ են:
Հայաստանի մէջ ալ գիւղացիները աւելի շատ են, քան
թէ քաղաքացիները:

ՀՐԱՆՏԻՆ ԴՐՕՇԱԿԸ

Հրանտ իր հայրիկին հետ պտոյտի ելեր էր: Երբ ա-
նոնք տուն կը դառնային, քովի փողոցէն նուագի ձայներ
լսեցին:

Փողոցը խաղցող տղաքը վաղեցին դէպի նուագին կողմը:

Հրանտ քաջեց հայրիկին թեւը.

— Մե՛նք ալ երթանք, մե՛նք ալ երթանք, հայրիկ, տեսնենք ի՞նչ կայ հոն, — ըսաւ Հրանտ:

Հրանտ եւ հայրիկը արագ արագ քալեցին դէպի նուագին կողմը: Երբ փողոցին անկիւնը հասան, իրենց դիմացը ելաւ զինուորներու վաշտ մը:

Զինուորներու առջեւէն կ'երթար ձիու վրայ նստած սպայ մը: Անոր ետեւէն կը քալէր զինուոր մը, որ բարձր բռնած էր դրօշակը: Անոր երկու քովերէն կը քալէին ուրիշ երկու զինուորներ, հրացանները ուսերուն:

Ամենէն վերջը կուգային վաշտին զինուորները:

Փողոցէն քալող մարդիկ կը կենային եւ կը նայէին անցնող զինուորներուն:

Երբ դրօշակը տանող զինուորը կը մօտենար, ամէն մարդ իր գլխարկը կը հանէր:

Հրանտի հայրիկն ալ հանեց իր գլխարկը:

Հրանտ զարմացած նայեցաւ հօրը:

— Դուն որո՞ւ կը բարեւես, հայրիկ, զինուորներո՞ւն, — հարցուց Հրանտ:

— Ո՛չ, տղա՛ս, ես դրօշակին կը բարեւեմ, — պատասխանեց հայրիկը:

— Դրօշակի՞ն կը բարեւես, ինչո՞ւ, — կրկին հարցուց Հրանտ:

— Որովհետեւ դրօշակը ամենէն սիրելի բանն է: Ամէն մարդ պէտք է սիրէ իր երկրին դրօշակը, ամէն մարդ պիտի բարեւէ անոր, — պատասխանեց հայրիկը:

Զինուորները արդէն հեռացեր էին:

Հրանտ եւ իր հայրիկը շարունակեցին իրենց ճամբան:

Քիչ մը խորհելէ ետք, Հրանտ նորէն հարցուց.

— Երբ ես մեծնամ, ե՞ս ալ զինուոր պիտի դառնամ

հայրիկ:

— Այո՛, տղա՛ս, դուն ալ զինուոր պիտի ըլլաս եւ պաշտպանես քու հայրենիքիդ դրօշակը: Տեսա՞ր այն զինուորները: Եթէ մէկը փորձէ խլել անոնց ձեռքէն իրենց դրօշակը, անոնք սխալ կռուին եւ չտան իրենց դրօշակը, — ըսաւ հայրիկը:

Հրանտ եւ հայրիկը արդէն հասեր էին իրենց տունը:

Հրանտ հօրմէն առաջ ներս մտաւ տուն եւ հպարտ հըպարտ ըսաւ իր քրոջ.

— Գիտե՞ս, Անահի՛տ, երբ ես մեծնամ, զինուոր պիտի ըլլամ եւ իմ դրօշակը պաշտպանեմ, — գիտե՞ս, հայրիկը ըսաւ:

Ի՞նչ ըսել է՝

դրօշակ
նուագ

զինուոր
պաշտպանել

վաշտ
սպայ

—*—

Միացեալ Նահանգներու դրօշակին վրայ տասներեք ներմակ եւ կարմիր շերտեր կան:

Ամերիկեան դրօշակին մէկ անկիւնը զարդարուած է ֆառասուն եւ ութ ներմակ աստղերով:

Ատոր համար ամերիկեան դրօշակը կը կոչենք Աստղազարդ Դրօշ:

Հայկական դրօշակը երեք գոյն ունի — վերը՝ կարմիր, մէջտեղը՝ կապոյտ եւ վարը՝ նարինջի գոյն:

Երեք գոյն ունենալուն համար, հայկական դրօշակը կը կոչենք Եռագոյն Դրօշ կամ Հայկական Եռագոյն:

ՍԱԽԱՌՆԱԿՆԵՐ

Սաւառնակնէ՛ր, սաւառնակնէ՛ր.
 Վե՛ր նայեցէ՛ք մէ՛յ մը, վե՛ր.
 Է՛նէ՛, ի՛նչ բարձրը կը թռին,
 Աչքիդ հաղիւ կ'երեւին:
 Օ՛, նայեցէ՛ք, տուներէն վեր.
 Ասդին, ասդին, շա՛տ, շա՛տ վեր.
 Ամպէն ալ վեր, վա՛յ, կը ծռին.
 Տեսէ՛ք ինչպէ՛ս շեղ կը թռին:
 Քանի՛ հաստ են, օ՛, քանի՛ հաստ.
 Ի՛նչ լաւ է հոն, ի՛նչ ազատ.
 Ճամբաները շիտակ, դիւրին
 Որ կողմ ուղեն կը թռին:

Թռի՛ր, թռա՛՛ տրա տա տա տա.
 Մեքենան է որ կը դառնայ՝ տրա տա տա տա:

Ի՞նչ ըսել է՝

շիտակ
 դիւրին

փողոց
 մեքենայ

սրտոտայ
 թռչալ

*

ԻՆՁ Կ'ԸՍԷՐ ՐԷՏԻՑՆ

Հերմինէ, Պերճ և Սօնիկ նստեցան բէտիօ լսելու:
 Պերճ բացաւ բէտիօն:
 Դին-դին-դին, հնչեց բէտիօին զանգը:
 Բէտիօ ծանուցողը կ'ըսէր.

— Հիմա դուք պիտի լսէք նուազ մը, որ պիտի գայ Զուլիցերիայէն: Ես կը խօսիմ ձեզի Զուլիցերիայէն: Ասիկա փոքրիկ գիւղ մըն է. գիւղին քովը գեղեցիկ լիճ մը եւ շուրջը բարձր լեռներ կան: Նախ նուազ պիտի լսէք, ապա երգ: Պիտի երգեն այս գիւղին տղաքներն ու աղջիկները. լսեցէ՛ք:

Նուազը սկսաւ:

Բէտիօն մէջէն լսուեցաւ սրինգներու մեղմ ձայնը: Քիչ վերջը հնչեցին ջութակները, ապա փողերը եւ թմբուկները: Նուազը հետզհետէ մեղմացաւ եւ դադարեցաւ:

Հիմաի ալ երգիչներու խումբը սկսաւ երգել: Խումբը կ'երգէր գեղեցիկ լիճերու, բարձր լեռներու եւ կանաչ անտառներու երգը:

Երգը այնպէս պարզ կը լսուէր որ, կարծես թէ երգողները քովի սենեակին ըլլային:

Տղաքը շատ սիրեցին երգն ալ, նուազն ալ:

— Ի՛նչ աղուոր էր,— ըսաւ Պերճ, երբ բէտիօն լռեց: Զուլիցերիան ո՞րչափ հեռու է այստեղէն:

— Օ՛ր, շա՛տ, շա՛տ հեռու է,— ըսաւ Հերմինէ:

— Իսկ Հայաստա՞ն որչափ հեռու է,— կրկին հարցուց Պերճ:

— Հայաստան Զուլիցերիայէն ալ հեռու է,— պատասխանեց Հերմինէ:

— Հայաստանի մէջ ալ բէտիօ կա՞յ,— հարցուց փոքրիկ Սօնիկ:

— Կարծեմ թէ կայ, բայց աւելի աղէկ է, երթանք հայրիկին հարցնենք,— ըսաւ Հերմինէ:

Եւ երեքը միասին դացին հայրիկին սենեակը:

— Հայրի՛կ, ըսէ՛, Հայաստանի մէջ ալ բէտիօ կա՞յ,— ամենէն առաջ հարցուց փոքրիկ Սօնիկ:

— Այո՛, աղջի՛կս, Հայաստանի մէջ ալ բէտիօ կայ,— պատասխանեց հայրիկը:

— Քիչ առաջ մենք Զուլիցերիայէն հեռարձակած երգ եւ նուազ լսեցինք: Հայաստանէն ալ հոս կրնա՞նք բէտիօ լսել, հայրի՛կ,— հարցուց Պերճ:

— Հարկա՛ւ կրնանք: Եթէ Հայաստանի մէջ զօրաւոր բէտիօ կայան ըլլայ, այնտեղէն ալ երգ եւ նուազ կըրնանք լսել հոս,— ըսաւ հայրիկը:

— Հապա ինչո՞ւ ոչ մէկ անգամ մեր բէտիօն Հայաստանէն երգ կամ նուազ չի առներ, հայրիկ,— հարցուց Հերմինէ:

— Համբերէ՛, աղջի՛կս, օր մըն ալ Հայաստանէն երգ մը կը մտնէ մեր բէտիօն մէջ,— ըսաւ հայրիկ ժպտելով:

Ատկէ ետք տղաք շատ անգամ կը բանային բէտիօն եւ կը սպասէին, որ Հայաստանէն երգ մը լսեն:

Ի՞նչ ըսել է՝

Ծանուցող
կայան

Ջութակ
փող

Թմբուկ
հեռարձակել

Հայերը շատ կը սիրեն Հայաստանի Արաֆս գետը եւ գայն «Մայր Արաֆս» կը կոչեն:

ՊԱՆՐԱՏՈՒՐ

Անտառին խորը ճոճ մը կար կապուած եւ անոր մէջը մանուկ մը դրուած:

Մանուկը կուլար:

Մայրը քովը չէր, որ կաթ տար անոր:

Հայր ալ չունէր, որ պահպանէր զինքը:

Անտառին մէջ մարդ չկար:

Բարի պախրա մը իր հորթուկին հետ կ'անցնէր անտառէն:

Պախրան մօտեցաւ, կաթ տուաւ մանուկին եւ այսպէս ըսաւ:

— Խեղճ, սիրուն մանկիկ, որը ես մնացել,
 Բո՛ւ անբախտ մայրը դերի են տարեր:
 Ան գնա՛ց, կորա՛ւ, ալ ետ չի դառնար,
 Ալ ոչ մէկ անգամ քեզի կաթ չի տար:
 Ան քեզ փաթըթեց լայն տերեւներով,
 Ճոճին մէջ դրաւ օրօր ըսելով.
 Մայրիկդ կուլար դառն արցունքով
 Վերջին օրօրը ան կ'ըսէր լալով.
 «Օրօր, մանկիկ իմ, օրօր.
 Հովը կուգայ՝ կ'օրէ քեզ,
 Պախրան կուգայ՝ կաթ կուտայ քեզ,
 Օրօր, մանկիկ իմ, օրօր»...
 Ահա եկեր եմ որ քեզ կաթ տամ ես,
 Պահեմ, պահպանեմ իմ հորթուկիս պէս:
 Պախրան կաթ տուաւ մանուկին: Մանուկը կշտացաւ եւ

քնացաւ: Պախրան իր հորթուկը թողուց մանուկին քով, իսկ
 ինքը գնաց արածելու, որ չատ կաթ բերէ իր հորթուկին եւ
 մանուկին համար:

Հորթուկը մնաց պզտիկ տղուն քով, ճոճը օրօրեց եւ
 այսպէս ըսաւ.

Օրօր, մանկիկ իմ, օրօր,
 Իմ մայրը քու մօր նման չէ,
 Ան ամէն խոտ չի՛ ուտեր,
 Ան ամէն ջուր չի՛ խմեր,
 Ան ամէն տեղ չի՛ նստիր,
 Ան սարէ սար ման կուգայ,
 Որը կը գտնէ՝ կաթ կուտայ,
 Օրօր, մանկիկ իմ, օրօր...
 Օրօր, որսու՛կ իմ աղունոր:

Պախրան կուրծքը կաթով լեցուն վերադարձաւ արօտէն
 եւ կաթ տուաւ մանուկին ալ, իր հորթուկին ալ:

Ուրիշ տղաքներ տարիով կը մեծնան, իսկ անտառին
 մանուկը օրով կը մեծնար: Շատ չ'անցաւ, ան դուրս եկաւ
 իր օրրոցէն, առաջին օրը չորեքթաթ քալեց, իսկ երկրորդ
 օրը ոտքի ելաւ: Անգամ մը, երկուք ինկաւ, ելաւ եւ քալել
 սկսաւ: Շուտով այնքան դժուարացաւ, որ սկսաւ պախրային
 ետեւէն վազվզել:

* * *

Թագաւորին մէկը գաւաիկ չունէր:

Օր մը այդ թագաւորը երազ տեսաւ:

Երազին մէջ մարդ մը եկաւ եւ ըսաւ անոր.

«Թագաւոր, Աստուած քեզի գաւաիկ մը պիտի տայ օր

մը, երբ անտառը որսի երթաս»:

Անգամ մը թագաւորը իր որսորդներուն հետ որսի գլ-

նաց:

Ամբողջ օրը սլտանցան, փնտռեցին, բայց որս չգտան:
 Երբ որ հասան անտառին խորը, հոն գտան պախրայի մը
 հետքը: Պախրայի հետքին քովն ալ պզտիկ տղու մը ոտքե-

րուն տեղերը: Ամէնքը զարմացան եւ չէին հաստատար
 ոտքերու տեղերը պզտիկ տղու մը ըլլային:

Այդ վայրկեանին թագաւորը յիշեց իր տեսած երազը եւ հրամայեց որսորդներուն, որ երթան եւ ուր որ ալ ըլլայ, դնեն փոքրիկ տղան ու բերեն:

Որսորդները դացին եւ, քիչ մը փնտռելէ ետք, տեսան պախրայ մը, կեցած ծառի մը քով, անոր քովն ալ սիրուն

մանուկ մը, որ պախրային կաթը կը ծծէր: Առին մանուկը եւ բերին թագաւորին քով:

Թագաւորը երբ տեսաւ մանուկը, շատ ուրախացաւ, դրկեց, համբուրեց եւ անունը դրաւ Պախրատուր եւ առաւ տարաւ իր պալատը:

Պախրատուրը մեծցաւ թագաւորի պալատին մէջ, լաւ ուսում առաւ եւ խելացի ու քաջ մարդ դարձաւ:

Երբ թագաւորը ծերացաւ ու մեռաւ, Պախրատուրը

դարձաւ թագաւոր եւ մեծ զօրքով զնաց ու իր մայրը գերութենէ ազատեց:

—*—

Պախրա, եղնիկ եւ եղջերու միեւնոյն կենդանիի տարբեր անուններն են:

Պախրա՝ մայր եղջերու ըսել է:

Կրնա՞ս ըսել Պախրատուրի նման հայերէն ուրիշ անուն մը, որուն վերջը ըլլայ «տուր»:

Հայաստանի մէկ մասին մէջ շատ անտառներ կան: Այդ անտառներուն մէջ շատ պախրաներ կան:

—*—

ՀՐԱԶԴԱՆ

Ես հայրենի գետակ մ'ունիմ
Արագածի, Մասիսի մօտ.
Ես հեռաւոր տնակ մ'ունիմ
Հրազդանի ափերուն մօտ:

Երկիր մ'ունիմ հի՛ն, հեռաւոր,
Ես Հայրենիք մ'ունիմ սիրուն,
Որ լայն բացած գիրկն իր աղուոր,
Կը սպասէ իր զաւակներուն:

Հայաստանի փոքր գետերէն նշանաւոր են — Արածա-
նի. Այսուրեան եւ Հրազդան:

Հրազդան գետը կը հոսի Հայաստանի մայրաքաղաք՝
Երեւանի քովէն:

Գրիչ, երբեք չստանայ Գրեւի կայրիկը :

Վււ, Բբ, Գգ, Դդ, Աւ,
 Զզ, Էէ, Ըը, Քք, Ժժ,
 Իի, Լլ, Խխ, Տտ, Կկ,
 Իի, Զզ, Ղղ, Ծծ, ՎՎ,
 Զզ, Սս, Ծծ, Ոո, Զզ,
 Պպ, Գգ, Պո, Սս, ՎՎ,
 Սս, Բբ, Կկ, Խխ, Կկ,
 Բբ, Աւ, Օօ, Փփ,

ՎԵՐՈՒՆ

Կարդա՛, այ թ՛ւրքու-ն Տանու-կ
Կարդա՛, գրէ՛ դու-ն ամբն օր.
Կարդացողին խելն է կտրու-կ.
Միտքը պայծառ ու լուսաւոր:

Պու-ն կարդալով կը ծանօնաւ շուրջ
Սոյս աշխարհիս բարին, չարը
Թէ ո՛վ կու-լայ, կամ ո՛վ է կու-շար.
Ո՛վ կը զրկէ խելն անձարը:

Պու-ն կ'իմանա՛ ինչու Տարդիկ
Մէտք է ապրին իրար հաճար.
Ինչ է Տարդոյ զաւ-ն ու կարիք.
Ինչ է Եղար, ինչը թաւար:

ՇԱՔՔՈՒՆՈՒ ՕՐԵՐԸ

— Բարե իեւ. երկու-շաբթի:
— Սուպճու բարին, երեք-շաբթի:
— Ուր Տապ չորեք-շաբթի:
— Երեք-շաբթիին հետք գալեր է լու-
ն ու իրարին, որ շաբաթ օրը
պայտապա լլկայ՝ կիրակի պտույտի
երթալու:

Մարդոյ անու-նները գլխագիրով
ակտի է գրել — Պաճայիկ. Զարու-թիւ
Պապարու: Արկիրներու անու-ն
ներն ալ գլխագիրով ակտի է գրու-ին
օրինակ՝ Զրանաւ, Տինչանգա:

ՈՁՆԻՆ

և

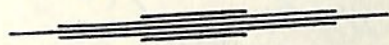
ՆԱԽՄԱԽԱՍՈՒԿՆԵ

Ողորդի: սուր, սուր փուշերը կը
 ըսկին զգած, կանայ կանայ կը խ
 էր: Պիճայն էլա ըսպասարակ:
 — Ես ինչ ցգեղ հագուստ ունիս,
 աղբար, ըսա ըսպասարակ:
 — Շիրակ կըտես, բարեկամ, պա
 րասխանեց ողորդի. սակայն, այս
 սուր սուր փուշերով հագուստը
 չես կապարէ շուներէն ու գայլե
 րէն: Ըսէ՛. ըսյի՛մ, ինչ փրուշիկ
 ծորթն ալ կը փրկէ՞ ինչ զգանգէ:

ՃԱՐ ԱՌՃԻՌԵ

Թոշուներու քաղաւոր արծիւ
 ծերացեր էր, ալ թռչել չէր կրնար:
 Օր իր թոշուները եկան իրենց
 ծերացած արխային իսկ և ըսին.
 — Զի՛, Զի՛, արծիւ արխայ, ինչ
 է պարտաւոր ինչ, ինչով կրնամք
 օգնել ինչ:
 — Ի՞նչ էր ցուէ՞ ինչ, թե՛ էր, որ
 աչաւ թռչի՛մ կապարէ երկինքին
 ի՞նչ, ի՞նչ թե՛ էրաւ ու ի՞նչ պակտեր է
 ըսա ծերացած արծիւ:

Զրադար զուրով կը դառնայ,
 իսկ հողմադար հողմով:

ԱՌՆԻՃ ԻՆՏԵՐ

Երեւոյ ճանաչողներ ըստ իր ծանօտ
 ինքնիշխանի վրայ:

Զաւթ, բաւ իրաւ, երբ իւր
 ինքնիշխանի ապրանքներն երկու-
 ինքնիշխանի, իւր ճանաչողն կը ըստ
 ծանօտի վրայ:

Արեւիկայն երկու-իւր զարնու.
 երբ կը ըստ պարսկականի Զաւթ:

Է՛ր դու, իտալացի, այդ ինչպէս հա-
 յու կընես, իտալի՛ ինքն-իւր հաւ
 կը ըստ, կրկին հարցուց իրաւ:

Իրաւ կընես, կը իտալացի, հաւ
 ինքն ալ ինքն, ինչպէս ըստ
 Զաւթ:

ԼՈՒՍԻՆ

Լուսինն ելաւ այն սարին.

Աստի բարձր կայարանին.

Եկելիկ Եկելիկ երեսուն.

Վրէ՛լ գեղնին լոյսի ծով.

Զաւթ ալ լուսին, զաւթ ինքն լոյսին.

Զաւթ ինքն կընէ լուսին:

Խաւարն իւրին իւրաւ

Ու ալ գեղնին լուսին.

Լուսին լոյսին հաւանած.

Խաւարն իւրին լուսին

Զաւթ ալ լուսին զաւթ ինքն լոյսին

Զաւթ ինքն կընէ լուսին:

Զաւթն ալ պարսկականի իւրին

Երբ է:

Վեհեհնէն Նիւթիցէ իր ընտրելին

իմ արեւի մասիկ.

Արեւն օրն ինքն Սարին կու-
գայ: Կը շնորհաւորեմ ինչ և կայսր
կին ինքն Սարին:

Արեւն հիմա եւ շեք ըստանկ
էի գրեմ, որոշեցեալ հայերէն լա-
գրեմ էի կրնար: Երեսն կրնամ և ահա
կը գրեմ որ դուն և պապիկս տեսնի
իմացիս հայերէն ըստանկ կը գրեմ:

Ան շատ կը սիրեմ շեք գիւղը
հոն աւանդ աւելի աղկի է. իմ
թէ իմացիս: Արք իմ դարձուիս դաւե-
րը վերջանաւ և աւանդաւ աւ-
շակունքը սկսի. հայրիկս Տեղ
շեք գիւղը պիտի բերի:

Իմ փառքիկ ինքիկն Սարին

և պապիկ երեսուն Սարին. քանի-
սին գրեմ կայսրաց շեք գիւղեր:
Սարին կը ինքն ինքն. եւ ինքն
կողմ շեք շատ բարեւ գրեմ:

Ան ալ շատ. շատ սիրով
կը բարեւեմ ինչ և արեւիկս պա-
պիկս:

Ինքնիկն Սարին

Սարին ինքն ինքն ինքն
կը ինքն:

Ինքն եւ ինքն ինքն ինքն
Սարին ինքն ինքն ինքն:

Ան ինքն ինքն ինքն
ինքն ինքն ինքն ինքն:

ԳՆԻՆԱԽՆ ՎՆԻՐՈՒՄ

Ուր ծառքեր կանաչ գարուն
 Եւր ու շաւար այս քարք դու
 Սրտեր հովք իր պաղ շունչով
 Քնն ալ ինչեց, կայեց ու ծով:

Թռչուններու դ շայնք քնքուշ.
 Ճարկներու դ բոլոր անուշ
 Եւր քեր ծեղք, բարք գարուն.
 Քեր ածնուս նոր կեանք սրուն:

Կայապան լեռնայ երկրք է:
 Կայապանք ածնիւք բարք
 Եւրերն են Սրաքայ կան Վա-
 սիւ, Սրաքան, Թանդուքի.
 Արիւն, Ատրուք, և Գրգուն:

ԻՆՎ

Ինք, Ինք, ու ծով Ինք.
 Խուժք Խուժք ածնիւք քնն Ինք.
 Ծառ ու Թռչնք կայրուք Ինք.
 Կայրուք ծովք շարժուք Ինք.
 Սրաք, ածնիւք քնն Ինք:
 Դու ու ուր քաղ շունչ.
 Կայրիւ, Կայրիւ ու քաղիւ:

Սրաքայի գաղաքք ինք ծովք
 ու ծ է շունչ: Զծնք Կայապան
 Նի ինք շաղ քնն կայրուք: Կայապան
 Նի ծ է գայրերն են Սրաք, Արգրիւ,
 Կայրուք և Թռչնք:

ԲԱՌԱՐԱՆ

Ագարակ - farm
 արագիլ - stork
 արձակուրդ - vacation
 արծիւ - eagle
 արքայ - king
 արջ - bear
 արօտ - pasturage
 արտ - field
 արցունք - tear
 աղօթք - prayer
 աղմուկ - noise
 ամառ - summer
 աշուն - fall-autumn
 աման - plate
 ամպ - cloud
 անտառ - forest
 անասուն - animal
 անվախ - fearless
 անծանօթ - unknown
 անձրեւ - rain
 անուս - ignorant
 անճար - helpless
 առիւծ - lion
 աւել - broom
 աւելի - to sweep
 անապարհ - haste
 ափ - shore
 Բաճ - spade
 Բաշ - mane
 Բարեկամ - friend
 Բողբոջ - bud
 Բուսնիլ - to grow
 Բոյն - nest
 Բոնկիլ - inflame

Բուռ - handfull
 Գաղան - beast
 գետ - river
 գերի - prisoner
 գիրք - book
 գիւղ - village
 գիւղացի - peasant,
 farmer
 զարուն - spring
 դոյն - color
 դոյնդոյն - colorful
 Դաս - lesson
 դաշտ - field
 դառն - bitter
 դեղին - yellow
 դեռ - yet
 դիւրին - easy
 դիմացի - opposite
 դրացի - neighbor
 դրօշակ - flag, banner
 դող - trembling
 Երազ - dream
 երգ - song
 երեկոյ - evening
 երկաթուղի - railway
 երկինք - sky
 Ելակ - strawberry
 եղջերու - deer
 Զաւակ - child
 զանգ - bell
 զամբիւղ - basket
 զինուոր - soldier

Թագաւոր - king
 Թաթ - paw
 Թի - shovel
 Թիալարել - to row
 Թմբուկ - drum
 Թնդալ - roar
 Թշնամի - enemy
 Թոռնիկ - grand child
 Թռչուն - bird
 Թռչնորս - bird hunter
 Թօթուկ - to shake
 Թէեւ - although
 Ժպիտ - smile
 Ժպտիլ - to smile
 Իսկոյն - immediately,
 at once
 Լաթ - clothes
 Լանջ - slope
 Լեռ - mountain
 Լեցուն - full
 Լիճ - lake
 Լողալ - to swim
 Լուսնեակ - moon
 Լուսնկայ - moon
 Լուսաւոր - bright
 Լուր - news
 Խաղալիք - toy, play-
 thing
 Խաղաղ - quiet
 Խաւար - dark, dark-
 ness

Խենթ - crazy
 Խածնել - to bite
 Ծանօթ - acquainted
 Ծանուցող - announcer
 Ծեր - old
 Ծերունի - old man
 Ծիւղ - bird
 Ծով - sea
 Ծուխ - smoke
 Ծոյլ - lazy
 Կանչ - call
 Կանաչ - green
 Կապոյտ - blue
 Կարմիր - red
 Կատար - summit, top
 Կատաղիլ - to get mad
 Կայան - station
 Կայտառ - husky,
 robust
 Կեանք - life
 Կեռաս - cherry
 Կեռասենի - cherry tree
 Կրկին - again
 Կծկուիլ - coil, recoil
 Կոնակ - back
 Հազար - thousand
 Հաշիւ - account
 Հասուն - ripe
 Հալածել - to chase
 Հատիկ - grain
 Համարձակ - bold
 Հեռու - far, distant
 Հեռարձակել - to
 broadcast
 Հիւր - guest

Հայրենիք - father-
 land
 Հնարել - invent
 Հրացան - gun, rifle
 Հրդեհ - fire
 Հրէջ - fireman
 Հովիւ - shepherd
 Հոտ - smell
 Հոտութալ - to smell
 Հորթ - calf
 Հորթուկ - calf
 Հնչիլ - to ring
 Զրն - snow
 Ճմուռ - winter
 Ճիւղահաղակ - snow
 ball
 Ժող - iron bar
 Ժոր - dale
 Ճամբայ - road, way
 Ճիւղ - branch
 Ճոճ-swing, hammock
 Ճնճղուկ - sparrow
 Մանչ - boy
 Մանուկ - child
 Մանուշակ - violet
 Մամիկ - grandmother
 Մեղք է - pitiful
 Մերկանալ - to become
 naked
 Մեքենայ - machine
 Մէք - fog
 Մէկ - one
 Մէկիկ մէկիկ - one by
 one
 Մորթ - skin, fur

Մուշտակ - fur coat
 Մօրուք - beard
 Մոնչել - to roar
 Յանկարծ - suddenly
 յաջորդ - next
 յարձակիլ - to attack
 յաճախ - often
 յունիս - June
 Նախ - first, first of all
 Նախշուն - colorful
 Նարինջ - orange
 Նարինջի գոյն - orange
 color
 Նապաստակ - hare
 Նորէն - again, once
 more
 Նուէր - gift
 Նոյնիսկ - even
 Շիտակ - straight
 Շնորհաւորել - to con-
 gratulate
 Շունչ - breath
 Շնչել - to whisper
 Ողնի - porcupine,
 hedge hog
 Որս - prey, game
 Որսորդ - hunter
 Որջ - den
 Որովհետեւ - because
 Ուրախ - gay
 Ուստի - therefore
 Ոսկի - gold
 Ոսկեգոյն - golden
 Ովկիանոս - ocean

Ջամիչ - raisin	Սաւառնակ - aeroplane	վնաս - harm
չարահճիկ - naughty	սարեակ - blackbird	Տանիք - roof
Պարտէզ - garden	սահնակ - sleigh	տակաւին - yet
պապիկ - grandfather	սայլակ - carriage	տիկնիկ - doll
պալատ - palace	սառոյց - ice	տետրակ - note book
պատուհան - window	սար - mountain	տղեղ - ugly
պայուսակ - brief case	սերտել - to study	տխուր - sad
պախրա - roe, female deer	սխալ - wrong	տօնածառ - Christmas tree
պատռտած - torn	սկիւռ - squirrel	տուփ - box
պաշտպանել - to defend	սիրուն - lovely	Յորեն - wheat
պառաւ - old, old woman	սունկ - mushroom	Փող - horn, trumpet
պողոտայ - avenue, highway	սպայ - officer	փողոց - street
պտուղ - fruit	Վարդապետ - monk	փուշ - thorn
Ջանասէր - industrious	վանդակ - cage	փրթիլ - to break
լուծակ - violin	վառեակ - chicken	փրկել - to save
	վառ - bright	Օգնել - to help
	վառարան - stove	օգտակար - helpful, useful
	վախ - fear	օդ - air
	վաշտ - company	օձ - snake, serpent
	վերժակ - blanket	

ՎՐԻՊԱԿ

էջ 37-ի վրայ, մաս մը օրինակներու մէջ տպուած է Արծիւն ու շնիկը, սխալ ըլլալ ԱՌԻԻՄՆ ՈՒ ՇՆԻԿԸ:

The Library of
Edward Zohigian Jr.

(Knowledge is the key
to the Universe)

DZAGHIGYAN
UNDANIK

«Ազգային գրադարան»

NL0246262

ԳԻՆ՝ 1.00 ՏՈԼԱՐ

ՏՊԱՐԱՆ «ՀԱՅՐԵՆՆԻՔ»
ՊՈՍԹԸՆ